

משנה - בבא בתרא - רע"ב

• פרק א • פרק ב • פרק ג • פרק ד • פרק ה • פרק ו • פרק ז • פרק ח • פרק ט • פרק י

פרק א

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו

פרק ב

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו משנה ז
משנה ח משנה ט משנה י משנה יא משנה יב משנה יג
משנה יד

פרק ג

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו משנה ז
משנה ח

פרק ד

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו משנה ז
משנה ח משנה ט

פרק ה

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו משנה ז
משנה ח משנה ט משנה י משנה יא

פרק ו

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו משנה ז
משנה ח

פרק ז

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד

פרק ח

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו משנה ז משנה ח

פרק ט

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו משנה ז משנה ח משנה ט משנה י

פרק י

משנה א משנה ב משנה ג משנה ד משנה ה משנה ו משנה ז משנה ח

א

פרק

א

משנה

-

א

פרק

השתפין שרצו לעשות מחצה. בחצר שאין בה דין חלקה מיני, שאין בה כדי ארבע אמות לכל אחד מן השתפין. להכי קתני שרצו [ב], דמשמע דוקא שניהם רוצים, אבל אין אחד מהם יכול לכוף את חברו. דאלו בחצר שיש בה דין חלקה, כל אחד יכול לכוף את חברו לחלק. והשתא אשמועינן דכיון שרצו לחלק והחזיק [ג] כל אחד [ד] מהם ברוח המגיע לו כפי מה שנתפשו, בונין את הכתל באמצע. שזה נותן מחלקו חצי מקום עבי הכתל [ה] וכן זה: גויל. אבנים שאינם משפוט ומתקנות: גזית. אבנים משפוט ומגרות במגרה: כפיסין. ארית. שהוא חצי לבנה, והוא טפח ומחצה. והלבנה שלשה טפחים: הכל פמנהג המדינה. הכל לאתווי אתרא דנהיגי לעשות מחצה בלולבי גפנים וענפי עצים, שעושים כפי המנהג [ז]. ובלבד שתהא המחצה עבה שלא יוכל אחד מהם להביט בשל חברו, דהזק ראייה שמיה הזק. וגבה הכתל והמחצה [ח] אין פחות מארבע אמות: זה נותן שלשה טפחים. שכתל הגויל צריך טפח יותר מכתל הגזית, בשביל

ראשי האבנים שבוֹלְטוֹת לחוץ שאינן חלקות : ובכפיסים זה נותן טפחים.
שעבי פתל הכפיסים טפח יותר מעבי פתל הלבנים, לפי שמשים אריח
מפאן ואריח מפאן, שהם שלשה טפחים, וטפח באמצע שנותן שם טיט
לחברו. וכתל העשוי מלבנים נותן לבנה שלמה לעבי הפתל, שהיא שלשה
טפחים, ואין צריך טיט באמצע: המקום והאבנים של שניהם. הא
קמשמע לן דאף על גב דנפלו האבנים לרשותא דחד מניהו, אי נמי דקדים
חד ופנינהו לרשותיה, מהו דתימא להוי אידך המוציא מחברו עליו
הראיה, קא משמע לן : [י] :

פרק א - משנה ב

וכן בגנה. הכי קאמר, וכן בגנה סתם כמקום שנהגו לגדר הוא [יא],
ומחייבים אותו שלקח מקום שם [יב] לגדר : אבל בבקעה. סתם, הרי הוא
כמקום שנהגו שלא לגדר, ואין מחייבים אותו. אלא אם רצה חברו לגדר,
כונס בתוך שלו : ועושה לו חזית. סימן [טו], להכיר שהכתל שלו. והסימן
מפרש בגמרא, שטח ראש הכתל אמה בסיד לצד חברו. ולא לצד שלו,
שמא יטוח גם חברו מן הצד שלו, ויאמר שהכתל של שניהם הוא. אבל
כשטח לצד חברו ואינו טח לתוך שלו, הוי סימן שהכתל שלו. ואם יקלפנו
חברו, קלופה מידע ידיע : ועושין חזית מפאן ומפאן. להודיע ששניהם עשו
אותו :

פרק א - משנה ג

אין מחייבין אותו. דהא לא אהני ליה מידי, שעדין קרקע שלו פתוחה. אבל
אם גדר את הרביעית, דהשתא ודאי אהני ליה, מחייבין אותו לשלם [יט]
מחצית דמי קנים בזול. אבל לא חצי יציאותיו, דאמר ליה לדידי סגי לי
במחצה של קנים ואי אפשי ביציאה של גדר אבנים : מגלגלין עליו את
הכל. מחצית יציאותיו כפי מה שגדר. והינו דאיכא בין תנא קמא לרבי
יוסי. והלכה כרבי יוסי. ואין צריך לומר אם הנקף הוא שגדר רוח רביעית,
דגלי דעתיה דניחא ליה במה שגדר חברו, שמגלגלין עליו את הכל ומשלם
לחברו חצי יציאותיו :

כְּתֹל חֲצֵר. שֶׁל שְׂתַפְּיִן: עַד אַרְבַּע אַמּוֹת. דְּבִהְכִי סָגִי לִיָּה לְהִזְק רְאִיָּה: בְּחֻזְקַת שְׂנֵתָן. כְּשֶׁזֶה תּוֹבְעוֹ חֲצִי הַיְצִיאָה וְזֶה אוֹמֵר כְּבֵר נִתְתִי חֶלְקִי, נֶאֱמָן, עַד שֶׁיָּבִיא הַתּוֹבֵעַ יַעֲדִים שֶׁתְּבַעוּ וְלֹא נִתָּן [כא]. דְּמִשְׁפָּט זֶה גְלוּי לְכָל שְׁחוּבָה עָלָיו לְסִיעוֹ, וְלֹא הָיָה זֶה בּוֹנְהוּ מִשְׁלוֹ אֲלֵא הָיָה מְבִיאוֹ לְבֵית דִּין: סָמָךְ לוֹ כְּתֹל אַחֵר. לְאַחַר שֶׁבָּנָה הָאֶחָד לְמַעַלָּה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת הֶרְבֵּה וְלֹא רָצָה לְסִיעוֹ בְּהִגְבְּהָתוֹ, סָמָךְ הַשֵּׁנִי כְּתֹל אַחֵר כְּנֹגֵד כְּתֹל זֶה כְּדִי לְסַכֵּךְ וְלִתֵּת תִּקְרָה מִכְּתֹל לְכְתֹל, אִף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתָּן עָלָיו עֲדִין הַתִּקְרָה: מְגַלְגֵּלִין עָלָיו אֶת הַפֶּל. דְּגִלֵי דְעֵתִיָּה דְנִיחָא לִיָּה בְּהִגְבְּהָה דְהַאיךָ [כג]: בְּחֻזְקַת שֶׁלֹּא נִתָּן. אִם בָּא הָרֵאשׁוֹן וַתְּבַעוּ לְדִין לְאַחַר שֶׁסָּמָךְ אֶת כְּתֹלוֹ לְכְתֹל רֵאשׁוֹן, וְאוֹמֵר לוֹ תָּן חֶלְקֶךָ בְּמָה שֶׁהִגְבַּהְתִּי אוֹתוֹ, וְזֶה אוֹמֵר נִתְתִי חֶלְקִי, אֵינּוּ נֶאֱמָן אֲלֵא בְּעַדִּים. שְׂאִין מִשְׁפָּט זֶה גְלוּי, וְעַד שֶׁחִיבוּהוּ בֵּית דִּין אֵינּוּ עֹשִׂי לָתָן:

כּוֹפִין אוֹתוֹ. אֶת בֶּן הַחֲצֵר שֶׁאֵינּוּ רוֹצֵה לְסִיעַ לְבָנֵי הַחֲצֵר: לְבָנוֹת. לְחֲצֵר בֵּית שַׁעַר לְהִיּוֹת שׂוֹמֵר הַפֶּתַח יוֹשֵׁב שָׁם בְּצִל וּמְרַחֵק אֶת בְּנֵי רְשׁוֹת הָרַבִּים מִלְּהַצִּיץ בְּחֲצֵר: וְדָלֵת. לְשַׁעַר הַחֲצֵר: לֹא כָּל הַחֲצֵרוֹת רְאוּיּוֹת לְבֵית שַׁעַר. חֲצֵר שֶׁאֵינָה סְמוּכָה לְרְשׁוֹת הָרַבִּים אֵינָה רְאוּיָה לְבֵית שַׁעַר. וְאִין הִלְכָה כְּרַבָּן שְׂמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. דְּאֶפְלוּ שֶׁאֵינָה סְמוּכָה לְרְשׁוֹת הָרַבִּים זְמַנִּין דְּדַחֲקֵי רַבִּים וְעִילוּ וְאָתוּ: לֹא כָּל הָעֵירוֹת רְאוּיּוֹת לְחוּמָה. עִיר שֶׁאֵינָה סְמוּכָה לְגִבּוֹל הָאוֹיְבִים אֵינָה צְרִיכָה לְחוּמָה. וְאִין הִלְכָה כְּרַבָּן שְׂמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. דְּאֶפְלוּ אֵינָה סְמוּכָה לְגִבּוֹל הָאוֹיְבִים צְרִיכָה לְחוּמָה, דְּזַמַּנִּין דְּמַקְרוּ וְאָתוּ גִיסוֹת: וַיְהִי כְּאֲנָשֵׁי הָעִיר. לְשֵׁאת עִמָּהֶם בְּעַל [כה]: שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ. וְהַאִידָנָא דְנִינְדִי, נְהוּג עֲלֵמָא שְׁלֹשִׁים יוֹם:

אֵין חוֹלְקִין אֶת הַחֲצֵר. אֵין אֶחָד מִן הַשְּׂתַפְּיִין יָכוֹל לְכוּף אֶת חֲבֵרוֹ לְחֶלֶק הַחֲצֵר עַד שֶׁיְהִי בּוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת לְכָל אֶחָד מִן הַשְּׂתַפְּיִין חוּץ מִן הַפֶּתַחִים,

שְׁכַל בַּיִת שֶׁבְּחֶצֶר צָרִיךְ שִׁיְהִיָּה לִפְנֵי פֶתְחוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת לְפָרֵק מִשְׂאוֹ מֵעַל חֲמוּרוֹ, וְחוּץ מֵאוֹתָן אַרְבַּע אַמּוֹת צָרִיךְ שִׁיְהִיָּה בְּחֶצֶר אַרְבַּע אַמּוֹת אַחֲרוֹת לְכָל אֶחָד מִן הַשְּׂתַפְיִין לְשָׂאֵר תַּשְׁמִיּוּשִׁים, וְאִזּוֹ יְהִיָּה בְּחֶצֶר דִּין חֲלָקָה **[כו]**: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר תַּשְׁעָה חֲצָאֵי קַבִּין**. מֶרֶם כִּי אֲתַרְיָה וְיָמַר כִּי אֲתַרְיָה. וְלֹא פְּלִיגִי. בְּאֲתַרְיָה דְרַבִּי יְהוּדָה הֵיטְהָ עוֹשֶׂה תַּבּוּאָה שְׂדֵה בֵּית תַּשְׁעָה חֲצָאֵי קַבִּין כְּשֵׁדָה בֵּית תַּשְׁעָה קַבִּין בְּאֲתַרְיָהוּ דְרַבָּנָן: **בֵּית רַבֵּעַ**. מְקוֹם לְזַרְעַ בּוֹ רַבֵּעַ הַקֶּב. וּפְסִק הַהֲלָכָה, אִין דִּין חֲלָקָה בְּקַרְקָעוֹת הָעוֹמְדוֹת לְחַרְיִשָּׁה וְלְזַרְיָעָה אֲלֵא אִם כֵּן יִשְׂאֵר לְכָל אֶחָד מִן הַשְּׂתַפְיִים קַרְקַע כְּדִי עֲבוּדַת יוֹם אֶחָד **[כח]** בְּחַרְיִשָּׁה [אוּ בְזַרְיָעָה] וְכִיּוֹצֵא בָהֶן **[כט]**: **מוֹרֵן וּטְרַקְלִין**. מֵינִי פְּלִטִין הֵן: **פְּדִי לָזָה וְכַדִּי לָזָה**. כְּדַמְפְּרֵשׁ וְאִזִּיל שְׁלֵאֲחַר שִׁיְחַלְקוּ וְיִטַּל כָּל אֶחָד חֲלָקוֹ יְהִיָּה בְּחֶלֶק כָּל אֶחָד מֵהֶם מְקוֹם רְאוּי שִׁיקְרָא טְרַקְלִין אוּ מוֹרֵן, שִׁישְׂאֵר בְּקִצְתוֹ הַשֵּׁם שֶׁהִיָּה בְּכֵלּוֹ: **בְּזִמְנֵן שְׂאִין שְׁנִיָּהִם רוּצִין**. אִין יָכוֹל הָאֶחָד לְכוּף אֶת חֲבֵרוֹ לְחֶלֶק עַל פְּרָחוֹ. אֲבָל יָכוֹל לְכוּפוֹ לְעַנְנֵן גּוֹד אוּ אֶגּוֹד, כְּלוּמַר, קִנְיָה חֲלָקִי אוּ מְכַר לִי חֲלָקָךְ **[ל]** בְּמָה שֶׁהוּא שְׁוָה: **וְכַתְּבִי הַקֶּדֶשׁ**. תּוֹרָה נְבִיאִים וְכַתּוּבִים: **לֹא יִחַלְקוּ**. וְדוּקָא כְּפִשְׁהֶם בְּכַרְדָּא אֶחָד. אֲבָל בְּכַרְכִּים הַרְבֵּה כָּל סֵפֶר בְּפִנֵּי עֲצָמוֹ, אִם רְצוֹ חוֹלְקִים **[לג]**:

ב

פרק

א

משנה

-

ב

פרק

לֹא יַחְפּוּר. בּוֹר. עֵגֶל: **שִׁיחַ**. אֲרֻךְ וְקָצֵר: **מְעָרָה**. מְקַרְה בְּקַרוּי: **נְבֻרְכַת הַפּוֹבְסִין**. חֲפִירָה מְרַבֵּעַת וּמִי גִשְׁמִים מִתְקַבְּצִים בָּהּ. עֲשׂוּיָה לְכַבֵּס בְּגָדִים: **אֲלֵא אִם כֵּן הִרְחִיק מִכְּתָלוֹ**. מִכְּתָל בּוֹרוֹ קָאָמַר. וְכַתְּל הַבוֹר אִין עֲבִיו פְּחוֹת מִשְׁלֶשָׁה טַפְחִים. נִמְצָא מִחֲלַל בּוֹרוֹ לְחַלֵּל בּוֹר שֶׁל חֲבֵרוֹ שְׁשֶׁה טַפְחִים **[ג]**. וְאִסּוּר לְאָדָם לְסַמֵּךְ אֶחָד מִן הַנְּזָקִים לְסוּף הַמִּצַּר שֶׁלוֹ בְּשׂוּה אֲלֵא אִם כֵּן הִרְחִיק הַשְּׁעוֹר הָרְאוּי, וְאִף עַל פִּי שְׂאִין לְחֲבֵרוֹ שֵׁם כְּתָל, שְׂמָא יִמְלִדְ חֲבֵרוֹ וְיִבְנֶה **[ד]** בְּצַד הַמִּצַּר שֶׁלוֹ וְנִמְצָא זֶה מְזִיקוֹ: **וְסֵד בְּסִיד**. אֶת כְּתָלִי חֲפִירְתּוֹ: **הַגִּפְתִּי**. פְּסֻלַת הַזֵּיתִים לְאַחַר שֶׁנִּעְצְרוּ בְּבֵית הַבַּד: **הַסְּלָעִים**. אֲבָנִים שֶׁהָאוֹר יוֹצֵא מֵהֶן. שְׁכַל אֵלוֹ קִשִּׁים לְחוּמָה **[ה]** וּמְרַפִּין אֶת הַכְּתָל. וְלֹא בְּכַתְל דְּבוֹר קָאִי הַשְּׂתָא: **זְרָעִים**. קִשִּׁים לְכַתְל, שֶׁמְחַלִּידִים אֶת הַקַּרְקַע וּמַעֲלִין עִפְרָת תַּחוּח: **וְאֵת הַמַּחְרֶשֶׁה**. אִף עַל פִּי שְׂאִין זְרָעִים, כְּגוֹן שְׁחוּרְשׁ לְאִילָנוֹת, קִשָּׁה לְכַתְל: **מִי רִגְלִים**. מִמְּסַמְסִים אֶת הַלְּבָנִים שֶׁהֶם שֶׁל טִיט יָבֵשׁ. לְכַד

הַמְטִיל מִים סָמוּךְ לְכַתֵּל עֲשׂוּי מְלַבְּנִים צָרִיךְ לְהִרְחִיק שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים {ט}.
וּבְכַתֵּל שֶׁל אֲבָנִים מִרְחִיק טַפַּח. וְשֶׁל אֲבֹן קֶשֶׁה כְּגוֹן צוּנְמָא {י}, אֵינּוּ צָרִיךְ
לְהִרְחִיק כָּלֵל: הִרְחִים. קִשִּׁים לְכַתֵּל, שְׁמֹנִידִים אֶת הַקְּרָקַע בְּגִלְגוּל
חֲבִיטָתוֹ: מִן הַשֵּׁכֶב. הִיא הִרְחִים הַתַּחְתּוֹנָה {יא}: הִרְכַּב. הִיא הָעֲלִיּוֹנָה
הַרוֹכֶבֶת עַל זוֹ. וְהִיא קֶצֶרָה טַפַּח מִן הַתַּחְתּוֹנָה: שְׁלֹשָׁה מִן הַפְּלִיא. בְּסִיס
שְׁבוּנִים מְטִיט וְאֲבָנִים שְׁמוֹשִׁיבִים הַתְּנוּרָה עָלָיו, וְהוּא רָחֵב מִלְמֶטֶה וְצָר
מִלְמַעְלָה, וְשָׁפָה הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁל פְּלִיא שְׁעָלֶיהָ הַתְּנוּרָה יוֹשֵׁב הִיא כְּמִדַּת הַתְּנוּרָה.
וְצָרִיךְ שְׁיִרְחִיק בְּסִיס זֶה מִן הַכַּתֵּל שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים מִתַּחְתּוֹתָיו, שֶׁהוּן אֶרְבַּעַה
מִשְׁפָּתוֹ הָעֲלִיּוֹנָה, לְפִי שֶׁהֵבֵל הַתְּנוּרָה מִזִּיק לְכַתֵּל:

פרק ב - משנה ב

גְּבֵה אֶרְבַּע אַמּוֹת. חָלַל מִפִּי הַתְּנוּרָה עַד הַתְּקָרָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵאָחֵז הָאוּר
בַּתְּקָרָה: עַד שֶׁיְהִי תַחְתּוֹ מַעְזִיבָה. טִיחַ שֶׁל טִיט שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים, שֶׁלֹּא
תִּבְעַר תְּקָרָה תַּחְתּוֹנָה שֶׁל עֲלֶיהָ. וְעַל גִּבּוֹ גְּבֵה אֶרְבַּע אַמּוֹת: וּבִפְיָרָה.
שְׁשׁוּפָתֵינוּ קִדְרָה עַל חֲלָה וְאֵין עוֹשִׂין בְּתוֹכָהּ הֶסֶק גְּדוֹל כְּמוֹ שְׁעוֹשִׂין
לְתְּנוּרָה: וְאִם הִזִּיק. אַחַר שֶׁהָיוּ שָׁם כָּל הַשְּׁעוּרִים הִלְלוּ: מִשְׁלֵם מַה שֶׁהִזִּיק.
וְאִם עַל פִּי כּוֹן מְעַכְבִּין עָלָיו בְּכָל הַשְּׁעוּרִים הִלְלוּ, שְׁמָא יִדְלִיק בְּתִיָּהֶם וְאֵין
לוֹ מַה לְשַׁלֵּם. וְאֵין הִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן {יד}:

פרק ב - משנה ג

בֵּינָן הַתִּירוֹ. שֶׁהַעֲשׂוֹן הַיּוֹצֵא מִן הַחֲנוּת שֶׁל נְחֻתוֹמִין וְשֶׁל צְבָעִין אֵינּוּ קֶשֶׁה
לַיִן, שֶׁהַחֶסֶם מְשַׁבֵּיחַ לַיִן שֶׁבְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל. וּבְמִקּוֹם שֶׁיִּדְוַע שֶׁהַחֶסֶם מִזִּיק
לַיִן, אִם תַּחַת אוֹצַר שֶׁל יַיִן לֹא יִפְתַּח חֲנוּת שֶׁל צְבָעִים וְשֶׁל נְחֻתוֹמִין: חֲנוּת
שֶׁבְּחֶצֶר. אֶחָד מִבְּנֵי חֶצֶר שֶׁבָּא לְפִתַּח חֲנוּת בְּחֶצֶר, בְּנֵי הַחֶצֶר מְעַכְבִּין עָלָיו:
וְלֹא מִקּוֹל הַתִּינוּקוֹת. שֶׁל בַּיִת רַבּוֹ {ט}. וְאִם עַל גִּבּ דְּקוֹל הַבָּא מִחֲמַת
אַחֲרָיִם הוּא, לֹא מְצִי מַחִי, מְשׁוּם יִגְדִיל תּוֹרָה וְיִאֲדִיר. וְאִם אֵינּוּ מְלַמֵּד
הַתִּינוּקוֹת תּוֹרָה, אֶלְא אֲמָנוּת אוֹ חֶשְׁבוֹן אוֹ תְּשׁוּבָת, מְצִי מַחִי וְלוֹמַר לוֹ
אֵינִי יָכוֹל לִישׁוֹן מִפְּנֵי הַתִּינוּקוֹת שֶׁנִּכְנָסִים וְיוֹצְאִים:

מי שהיה כותלו סמוך לכותל חברו. כמין גא"ס. ובא לעשות כותל שני כנגד כותל חברו עד שיעשה השלשה כותלים כמין בי"ת [כ], הרי חברו מעכב עליו עד שירחיק מנגדו ארבע אמות, כדי שיהיה המקום בין שני הכותלים רחב ויוכלו לדוש בו רבים, שדריסת הרגל בקרקע הסמוך לכותל מחזקת יסודות הכותלים ומעמידה אותם. ודוקא בכותל גנה או בכותל חצר שבעיר חדשה דלא דשו בה רבים ולא נתחזק הקרקע כל צרכו על ידי דריסת הרגל. אבל בכותל חצר שבעיר ישנה [כא] סומך ואין צריך להרחיק. וכן אם לא היה בכותל חברו ארבע אמות [כב] או יותר [כג] אינו צריך להרחיק, שכותל שהוא פחות מארבע אמות אינו צריך חזיק: **ובחלונות מלמעלן ומלמטן ומפנגדן ארבע אמות.** היתה לו חלון למעלה [כה] בכותלו ובנה חברו כותל כנגד החלון מלמטה, אם נשאר מראש הכותל שבנה עד החלון פחות מארבע אמות בגבה, הרי זה כופהו למעט הכותל, כדי שלא יעמד על ראש הכותל וישקיף בעד החלון: **מלמטן.** היתה החלון למטה בכותל, כופה את חברו להגביה הכותל שבנה כנגדו בגבה ארבע אמות מן החלון כדי שלא יביט בו: **ומפנגד.** דצריך להרחיק הכותל מן החלון ארבע אמות כדי שלא יאפיל אורו: [כו]:

מרחיקין את הסלם. מי שיש לו שובך של יונים בחצרו סמוך לכותל שפני שתי חצרות, ובא חברו להעמיד סלם אצל הכותל, צריך להרחיק הסלם מן השובך ארבע אמות: **כדי שלא תקפץ הנמיה.** היא חיה קטנה, מן הסלם לשובך, ותהרג את היונים: **מזחילה.** הוא צנור גדול המנח על ארץ הכותל ומימי הגג זבים לתוכו [כח]. ואם כותלו מהלך על פני חצר חברו ומזחילה עליו, צריך להרחיק ממנה אם בא לבנות כותל בצדה: **ארבע אמות כדי שיהא זוקף שם סלם.** לעלות ולתקן מזחילתו לנקותה מעפר ומצרות הנופלים בה ומעכבים את קלוח המים: **מרחיקים את השובך מן העיר.** שהיונים מפסידים זרעוני הגנות [כט]: **אלא אם כן יש לו חמשים אמה.** שלא יפסידו היונים בשדה חברו: **בית ארבעת כורין.** בית כור לכל רוח, והכור שלשים סאין. ואין הלכה כרבי יהודה: **מלא שגר היונים.** מרוצת פריחתן בפעם אחת [לג]: **ואם לקחו.** כמות שהוא עם הקרקע, אפלו אין לו כל סביביו אלא בית רבע הקב: **הרי הוא בחזקתו.** שהרי

פרק ב - משנה ו

נפול. גזל {לה} : הנמצא בתוך חמשים אמה. של שובד : בין שני שובכות.
בתוך חמשים לשניהם :

פרק ב - משנה ז

מרחיקין את האילן מן העיר. לפי שנוי הוא לעיר כשיש מרחב פנוי לפני
{לה} : חרוב ושקמה. ענפיהן מרבים : אילן סרק. גנאי הוא לעיר : ונותן
דמים. מי שהעיר שלו {מ} : ספק וכו' קוצץ ואינו נותן דמים. דכיון דדינא
הוי דבין זה קדם ובין זה קדם קוצץ, לאחר שקצץ אמריגו ליה לבעל
האילן איתי ראיה שהאילן קדם ושקל :

פרק ב - משנה ח

גרן קבוע. גרן שיש בו כרי גדול שזורים אותו ברחת, קרוי גרן קבוע.
ושאין הכרי גדול ואין בו לזרות המץ ברחת אלא הרוח מנשבת בכרי והמץ
נדף מאליו, קרוי גרן שאינו קבוע {מא} : חמשים אמה. מפני המץ שמזיק
את בני העיר. כשהוא זורה : ומנירו. של חברו. ניר, היא חרישה שחורשים
בימות הקיץ כדי שימותו שרשי הקוצים והעשבים : כדי שלא יזיק. מה
טעם קאמר, מה טעם מרחיק מנטיעותיו של חברו ומנירו חמשים אמה,
כדי שלא יזיק המץ לנטיעותיו ולנירו, שהוא נעשה זבל ומקלקל הניר {מג}
ומיבש הנטיעות :

פרק ב - משנה ט

את הנבלות ואת הקברות. משום ריח רע: הַפְּרִסְקִי. מקום עבוד העורות: אלא למזרח העיר. שאין ריח מזרחית קשה אלא אם כן באה לפרענות. אבל כשהיא באה כדרךה היא חמה ומנשבת בנחת, לפיכך אינה מביאה הריח לעיר: חוץ ממערבה. לכל ריח הוא עושה ומרחיק חמשים אמה, חוץ מריח מערבית שאינו עושה כל עקר, מפני שמתפללים לאותה הריח, ששכינה במערב {מד}. ואין הלכה כרבי עקיבא:

פרק ב - משנה י

המשנה. מקום ששורים בו פשתן. ומפסיד את הירקות הסמוכות לו: ואת הכרשין. פרתו בלשון תלמוד. והם מזיקין לבצלים הסמוכים להם: ואת החרדל מן הדבורים. שהוא מפסיד הדבש ועושה אותו חריף וחד: רבי יוסי מתיר בחרדל. שיכול לומר לו עד שאתה אומר לי הרחק חרדלך מן דבורי, הרחק דבוריך מחרדלי {מז}, מפני שבאות ואוכלות פרחי חרדלי. והלכה כרבי יוסי:

פרק ב - משנה יא

ובחרוב ובשקמה. שרשיהן מרבין: בין מלמעלה. שהאחד מהן מלמעלה בגבה שפוע הר והשני בשפולו {מח}: בין מן הצד. בקרקע שנה: ונותן דמים. דכיון דברשות נטע, שאינו מזיק עד זמן גדול, לא חיבוהו חכמים לקץ בלא דמים בשביל הזקא דיחיד: רבי יוסי אומר וכו'. והלכה כרבי יוסי:

פרק ב - משנה יב

סמוך לשדה חברו. בין שדה לבן בין שדה אילן: אלא אם כן הרחיק ממנו

אַרְבַּע אַמּוֹת. כְּדֵי עֲבוֹדַת הַכֶּרֶם. שְׁכַפְּי־חֶרֶשׁ אֶת אֵילָנוֹתָיו לֹא יִהְיֶה צָרִיךְ לְהַכְנִיֵס מִחֶרְשָׁתוֹ לְתוֹךְ שֶׁל חֵבְרוֹ **[נ]**. וְהֵי מְלִי בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְכִיּוֹצֵא בָּהּ שְׁמִחֶרְשָׁתוֹ אֲרָפָה. אֲבָל בְּבָבֶל וּבְשָׂאֵר אֲרָצוֹת שְׁמִחֶרְשָׁתוֹ קֶצֶרָה, בְּהִרְחַקַת שְׁתֵּי אַמּוֹת סָגִי. וְדוֹקָא בְּגִפְנִים לְגִפְנִים וְאֵילָנוֹת לְאֵילָנוֹת הוּא דְסָגִי בְּשְׁתֵּי אַמּוֹת, אֲבָל הֵבֵא לְטַע שְׂדֵה אֵילָן סְמוּךְ לְגִפְנִים **[נא]**, אֲפֹלוּ בְּבָבֶל וְכִיּוֹצֵא בָּהּ צָרִיךְ לְהִרְחִיק אֲרַבַּע אַמּוֹת **[נב]**: **מַעֲמִיק שְׁלֹשָׁה טַפְחִים.** בְּעַל הַשְּׂדֵה שְׁיִצְאוּ שְׂרָשֵׁי אֵילָנוֹת חֵבְרוֹ לְתוֹךְ שְׂדֵהוּ, קוֹצֵצוּ **[נג]** בְּעֵמֶק שְׁלֹשָׁה טַפְחִים וְאִינוֹ חוֹשֵׁשׁ: **וְהַעֲצִים שְׁלוֹ.** שֶׁל בְּעַל הַשְּׂדֵה. וְהוּא שְׁיִהְיֶה הַמְּקוֹם שְׁחוֹפֵר רְחוֹק מֵאֵילָן חֵבְרוֹ שֶׁשׁ עֲשָׂרָה אַמָּה אוֹ יוֹתֵר. אֲבָל פְּחוֹת מִכֵּן, הַעֲצִים לְבַעַל הָאֵילָן. דְּעַד שֶׁשׁ עֲשָׂרָה אַמָּה מִנֶּקֶד יִנְקִי, טָפִי לֹא יִנְקִי **[נה]**:

פרק ב - משנה יג

קוֹצֵץ. הָעֲנָפִים עַד גְּבֵה מְלֵא מְרִדַע, שֶׁלֹּא יַעֲכֹבוּהוּ מִלְּהוֹלִיךְ מִחֶרְשָׁתוֹ שָׁם: **מְרִדַע.** מִלְּמַד הַבְּקָר: **הַחֲרוֹב וְהַשְּׁקָמָה.** שְׂצֵלָן מְרַבֵּה וְקִשָּׁה לְשְׂדֵה: **כְּנָגֵד הַמְּשַׁקְלָת.** קוֹצֵץ כָּל מָה שְׁנוּטָה לְתוֹךְ שְׂדֵהוּ **[נו]**. מְשַׁקְלָת, חוּט שְׁבוּנֵי הַחוּמָה תּוֹלִים בָּהּ מְשַׁקְלָת שֶׁל אֶבֶר: **וְאִם בֵּית הַשְּׁלַחִין הִיא.** אֲרָץ צִמְאָה לְמַיִם: **כָּל הָאֵילָן כְּנָגֵד הַמְּשַׁקְלָת.** אֲפֹלוּ אִינוֹ חֲרוֹב וְשַׁקְמָה, קוֹצֵץ כְּנָגֵד הַמְּשַׁקְלָת. שֶׁהֵצִל רַע לְבֵית הַשְּׁלַחִין **[נד]**: **אֲבָא שְׂאוּל אוֹמֵר כּוֹי.** אֲרִישָׁא קֹאֵי, דְּאָמַר תִּנְאָ קִמָּא קוֹצֵץ מְלֵא מְרִדַע וְאֲפֹלוּ הִיא אֵילָן סָרְק, חוּץ מִחֲרוֹב וְשַׁקְמָה, וְאָמַר לִיה אֲבָא שְׂאוּל כָּל אֵילָן סָרְק שְׂאִינוֹ עוֹשֶׂה פְּרוֹת קוֹצֵץ כְּנָגֵד הַמְּשַׁקְלָת. וְאִין הִלְכָה כְּאֲבָא שְׂאוּל:

פרק ב - משנה יד

אֵילָן הַנוּטָה לְרִשּׁוֹת הַרְבִּים. קוֹצֵץ אֶת הָעֲנָפִים כְּדֵי שְׁיִהְיֶה הַגְּמֵל עוֹבֵר וְרוֹכְבוֹ: **גְּמֵל טְעוֹן פְּשָׁתוֹ.** וְאִין צָרִיךְ לְקַץ כְּדֵי גְּמֵל וְרוֹכְבוֹ, דְּרוֹכְבֵי גַחִין וְחֲלִיף תּוֹתִיָּה: **מִפְּנֵי הַטְּמֵאָה.** שְׁמָא יֶאֱהִילוּ הָעֲנָפִים עַל כְּזִית מִן הַמֵּת וְכִיּוֹצֵא בָּהּ וְיִטְמָא הָאֲדָם הָעוֹבֵר שָׁם. וְהִלְכָה כְּתִנְאָ קִמָּא בְּלִבְד:

פרק ג - משנה א

חֲזַקַת הַבְּתִיּוֹת. מִי שֶׁאָבַד שְׁטָרוֹ וְהֵבִיא עֵדִים שֶׁהַחֲזִיק שְׁלֹשׁ שָׁנִים בְּכָל הַיּוֹם דְּכַתִּיבִי בַּמִּתְנִיתִין, נֶאֱמַן לֹאמַר שֶׁהֵם לְקוֹחִים בְּיָדוֹ, וְלֹא אֶמְרִינּוּ לִיהֵא אֵיתִי שְׁטָר מְכִירָה שֶׁמְכָרוּהָ לָךְ [א], דְּעַד תִּלְתַּת שָׁנִים מִזְדָּהָר אֵינִישׁ בְּשִׁטְרִיהָ, טְפִי מִתִּלְתַּת שָׁנִים לֹא מִזְדָּהָר, וְאֶמְרִינּוּ לְכִשְׁנַגְדּוֹ, אִם אֵיתָא דְלֹא זְבִנְתָּהּ הֵיאָה לָךְ לְמַחוֹת וְלֹאמַר בְּפִנֵּי שָׁנִים דְּעוּ שֶׁפְּלוֹנִי אָכִיל לָהּ לְאַרְעָאֵי בְּגִזְלָנוּתָא, וְהֵיאָה הַדְּבָר מְגִיעַ לְאִזְנֵי [ב] וְהֵיאָה נִזְהָר בְּשִׁטְרוֹ, דְּחִבְרָךְ חִבְרָא אֵיתִי לִיהֵא, וְחִבְרָא דְּחִבְרָךְ חִבְרָא אֵיתִי לִיהֵא, וּמִדְּלֹא מַחִית אֶתְּ הוּא דְּאַפְסֻדְתָּ: **שׁוֹבְכוֹת.** שְׁמַגְדָּלִים בְּהֵם יוֹנִים: **בֵּית הַבְּדִים.** שְׁעוֹצָרִים בְּהֵם זֵיתִים לְעֹשׂוֹת שְׁמֹן: **בֵּית הַשְּׁלַחִין.** מִתּוֹךְ שְׁמַעֲנִין בְּתוֹכּוֹ שֶׁמֶשְׁקִין אוֹתוֹ מִמֶּנּוּ תְּמִיד, עוֹשֶׂה פְּרוֹת תְּדִיר. וְכָל דְּבָר שֶׁעוֹשֶׂה פְּרוֹת תְּדִיר חֲזַקְתּוֹ שְׁלֹשׁ שָׁנִים מִיּוֹם לְיוֹם [ג]: **וְהַעֲבָדִים.** וְאִם עַל גַּב דְּקִימָא לֹן הַגּוֹדְרוֹת אֵין לְהֵם חֲזַקָה, כְּלוּמַר הַצֶּאֱן, מְלִשׁוֹן גְּדוּרוֹת צֶאֱן, אֵין לְהֵם חֲזַקָה, וְהוּא הַדִּין לְכָל בְּעָלֵי חַיִּים, הֵינּוּ חֲזַקָה לְאַלְתֵּר הוּא דְּאֵין לְהֵם, שְׂאֵם הֵינּוּ הַצֶּאֱן וְהַעֲבָד יְדוּעִים שֶׁהֵם שֶׁל אָדָם אֶחָד וְנִכְנְסוּ בְּבֵיתוֹ שֶׁל אָדָם אַחֵר וְטַעַן זֶה שֶׁנִּכְנְסוּ בְּבֵיתוֹ לְקוֹחִים הֵם בְּיָדֵי וְהָרִי אֲנִי מַחֲזֵק בְּהֵם, אֵין זֶה חֲזַקָה, שְׁכֹן דְּרַכְס לְלַכְתַּ מִּבֵּית לְבֵית. אָבֵל אִם הַחֲזִיק הַעֲבָד שְׁלֹשׁ שָׁנִים הוּיָא חֲזַקָה וְאֵין צְרִיךְ לְשִׁטְר מְכִירָה: **שְׂדֵה הַבַּעַל.** הַמְּסַתְּפָקַת מִמֵּי גִשְׁמִים, אֵינָה עוֹשֶׂה פְּרוֹת אֶלָּא פְּעַם אַחַת בְּשָׁנָה: **חֲזַקְתָּה שְׁלֹשׁ שָׁנִים.** וְאֵינָה צְרִיכָה מִיּוֹם לְיוֹם: **רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל אוֹמֵר שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים וְכוּי.** שְׂיֵשׁ תְּבוּאָה גְּדֻלָּה לְשִׁלְשָׁה חֳדָשִׁים, כְּגוֹן שְׁעָרִים וְשִׁבְלַת שׁוּעַל וְעֵדְשִׁים, וְנִמְצָא אוֹכַל שְׁלֹשׁ תְּבוּאוֹת בְּשִׁמְנָה עֶשֶׂר חֳדָשׁ: **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר.** יֵשׁ דְּבָר שֶׁגִּדֵּל לְשִׁלְשָׁים יוֹם, כְּגוֹן שַׁחַת וִירְקוֹת. לְפִיכָךְ אִם אָכְלָה אֲרַבְעָה עֶשֶׂר חֳדָשׁ הוּיָא חֲזַקָה. וְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל סָבַר, דְּבִאֲכִילַת שַׁחַת וִירְקוֹת לֹא הוּיָא חֲזַקָה, אֶלָּא בְּאֲכִילַת תְּבוּאָה וּפְרוֹת גְּמוּרִים: **בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים.** שְׁצָרִיךְ שְׁמִנָה עֶשֶׂר חֳדָשׁ לְשְׂדֵה הַבַּעַל: **בְּשְׂדֵה הַלְּבָן.** שְׁכָל פְּרוֹתֶיהָ נִלְקָטִין בְּפָרְק אֶחָד, לְפִיכָךְ צְרִיךְ שְׁלֹשׁ שָׁנִים: **אָבֵל בְּשְׂדֵה הָאֵילָן.** שְׁפְרוֹתֶיהָ נִלְקָטִים לְפָרְקִים, עֲנָבִים בְּפָרְק אֶחָד, וְזֵיתִים בְּפָרְק אֶחָד, וְתֵאנִים בְּפָרְק אֶחָד: **כְּנֵס אֶת תְּבוּאוֹתָיו.** יֵין שֶׁל גְּפְנִים [ד]: **מִסַּק אֶת זֵיתָיו וְכֵנֵס אֶת קִיצוֹ.** לְקַט תֵּאנִים וְיִבְשֹׁן וְהִכְנִיסוֹן לְבֵיתוֹ, הָרִי זֶה חֲזַקָה כְּאֵלוֹ הוּן שְׁלֹשׁ שָׁנִים. וְאֵין הִלְכָה לֹא כְּרַבִּי עֲקִיבָא וְלֹא כְּרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל [ה]:

שֶׁלשׁ אַרְצוֹת לַחֲזָקָה. שֶׁלשׁ אַרְצוֹת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל חִלּוּקוֹת זֶה מִזֶּה לְעֵינֵינוּ חֲזָקָה, שָׂאֵם הַחֲזִיק בְּאֶחָד מֵאלוֹ הָאֲרָצוֹת וְהָיָה בְּעַל הַקֶּרְקַע בְּאַחֲרֵת, אֵין חֲזָקָתוֹ חֲזָקָה, לְפִי שָׂאֵין שְׁיָרוֹת מְצוּיֹת מִזֶּה לְזֶה. וְאָף עַל פִּי שָׂאֵינוֹ שְׁעַת חֲרוּם וּמִלְחָמָה, כְּשֶׁעַת חֲרוּם דְּמִי [ט], וְאִם הָיָה בְּעַל הַקֶּרְקַע מוֹחָה לֹא הָיָה מִי שְׂיֹדֵיעַ לְזֶה הַמְּחִזֵּיק, לְפִיכֵן הָיָה רְאוּי לְזֶה הַמְּחִזֵּיק לְזֶה־ר בְּשִׁטְרוֹ, וְכִיּוֹן שֶׁלֹא נִזְהַר הַפְּסִיד: עַד שְׂיֵהָא עִמּוֹ בְּמִדְיָנָה. שְׂיֵהָיו שְׁנֵיהֶם בִּיהוּדָה אוֹ שְׁנֵיהֶם בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, וְאָף עַל פִּי שְׂזָה בְּעִיר אַחַת וְזָה בְּעִיר אַחֲרֵת, דְּכִיּוֹן דְּשְׁיָרוֹת מְצוּיֹת הָיָה לוֹ לְמַחוֹת, וְכִיּוֹן דְּלֹא מַחָה הַפְּסִיד: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה וְכוּ'. קִסְבֵּר רַבִּי יְהוּדָה טַעְמָא דְחֲזָקָה לֹא מְשׁוּם דְּעַד תְּלַת שָׁנִין מְזַדְּהַר אֵינִשׁ בְּשִׁטְרִיהּ, טְפִי לֹא מְזַדְּהַר, אֶלְמָא טַעְמָא דְחֲזָקָה לְדִידִיהּ, מְשׁוּם דְּלֹא שְׂבִיק אֵינִישׁ דְּאֶכְלִי אֶרְעָא דִּידִיהּ אֶפְלוּ שְׁעָה אַחַת וְשְׂתִיק, וְהָאֵי דְהִרְחִיקוּ תְּלַת שָׁנִין כְּדִי שָׂאֵם הָיָה בְּאַסְפְּמִיא וְכוּ', אֲבָל אִם הָיָה עִמּוֹ בְּעִיר, לְאַלְתֵּר הָוִי חֲזָקָה. וּבְשֶׁלשׁ אַרְצוֹת הִלְלוּ שָׂאֵין שְׁיָרוֹת מְצוּיֹת, בְּתְּלַת שָׁנִין מִיָּהָא הָוִי חֲזָקָה. וְאֵין הִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

כָּל חֲזָקָה שָׂאֵין עִמָּה טַעְנָה. שְׂיִטְעֹן לְמָה מְחִזֵּיק בְּשֶׁל חֲבֵרוֹ, אֵינָה חֲזָקָה: וְהָבֵא מַחְמַת יְרֵשָׁה. שְׂהַחֲזִיק בָּהּ שֶׁלשׁ שָׁנִים מִכַּח יְרֵשֶׁת אָבִיו, שְׂהִיתָה שֶׁל אָבִיו בְּיוֹם מוֹתוֹ: אֵין צְרִיךְ טַעְנָה. לְבַרֵּר אֵיךְ בָּאָה לִיד אָבִיו [יד]. וּמִיָּהוּ רְאִיָּה בְּעִי שְׂרָאוּ אָבִיו דָּר בּוֹ יוֹם אֶחָד: הָאֲמִנִים. שְׂמַתְקָנִים כָּלִים. אֵין לְהֵם חֲזָקָה. אִם הֵם מְחִזְקִים בְּכָלִים שֶׁל אַחֲרִים [טו] אֵין יְכוּלִים לְטַעֵן לְקוֹחִים הֵם בְּיָדִי, וְאֶפְלוּ הֵם כָּלִים שָׂאֵין עֲשׂוּיִין לְהַשְׂאִיל וּלְהַשְׁכִּיר. וְהֵנִי מְלִי כְּשֶׁהַכָּלִי מְצוּי בְּפָנֵינוּ בְּיַד הָאֲמֹן [טז]. אֲבָל אִם לֹא נִמְצָא הַכָּלִי בְּפָנֵינוּ בְּיַד הָאֲמֹן אֶלְמָא שְׂבָא אֶחָד מִן הַשּׁוּק וְטַעֵן לְאֲמֹן כָּלִי יֵשׁ לִי אֶצְלָךְ שְׁנַתְתִּי לְךָ לְתַקּוֹ, הַחֲזִירָהוּ לִי, וְטַעֵן הָאֲמֹן אֶמֶת שֶׁהוּא אֶצְלִי אֲבָל אַתָּה מְכַרְתָּ לִי, נְאֻמֵּן הָאֲמֹן בְּשִׁבּוּעָה, בְּמַגּוֹ דְּאֵי בְּעִי אָמַר לֹא הָיָה דְּבָרִים מְעוּלָם אוֹ הַחֲזִירְתִּי לְךָ [יז]. וְכִן טַעֵן הָאֲמֹן כִּד פְּסַקְתָּ לִי בְּשִׁכְרַתְּקוֹנוֹ, וְהִלְכָה אוֹמֵר לֹא פְּסַקְתִּי אֶלְמָא פְּחוֹת. אִם הַכָּלִי מְצוּי בְּפָנֵינוּ בְּיַד הָאֲמֹן בְּעַל הַכָּלִי נְאֻמֵּן. וְאִם אֵין הַכָּלִי מְצוּי בְּפָנֵינוּ בְּיַד הָאֲמֹן הֲרִי הָאֲמֹן נְאֻמֵּן בְּשִׁבּוּעָה וְאֶפְלוּ מְסַר לוֹ בְּעַדִים, בְּמַגּוֹ דְּאֵי בְּעִי אָמַר הַחֲזִירְתִּיו לְךָ. וְהַשְׁתַּפִּים. שְׂיֵישׁ לְהוֹן קֶרְקַע בְּשִׁתְּפוֹת וְאֶכְל אֶחָד מֵהוֹן שֶׁלשׁ שָׁנִים כָּל הַפְּרוֹת, אֵינָה חֲזָקָה [יט]. וְהֵנִי מְלִי, דְּאֵין בְּקֶרְקַע דִּין חִלְקָה. אֲבָל אִם יֵשׁ בְּקֶרְקַע דִּין חִלְקָה וְאֶכְלָה אֶחָד מֵהוֹן שֶׁלשׁ שָׁנִים, הָוִי חֲזָקָה [כ]. וְהָאֲרִיסִים. שְׂיֹרְדִים לְקֶרְקַע לְמַחְצָה לְשְׁלִישׁ וּלְרַבִּיעַ, וְאֶכְל כָּל הַפְּרוֹת שֶׁלשׁ שָׁנִים, אֵינָה חֲזָקָה. וְדוּקָא בְּאֲרִיסֵי בְּתֵי אָבוֹת [כא], שֶׁהוּא כְּמוֹ אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס עַל הַבֵּן, אֲבָל הָאֲרִיסֵי שְׂהוֹרִידוּ בְּעַל

הקרקע עצמו ואכל כל הפרות שלש שנים, יש לו חזקה: ואין לאיש חזקה בנכסי אשתו. ואפלו כתב לה בעודה ארוסה דין ודברים אין לי בנכסיו ולא בפרותיהן, דהשתא אינו אוכל פרות מן הדין, ואחר כך הביא ראיה שאכל פרות שלש שנים, לא הויא חזקה, דאורחא דאתתא להניח לבעלה שיאכל פרות נכסיה בין כדן בין שלא כדן: ואין לאשה חזקה בנכסי בעלה. ואפלו יחד לה קרקע למזונותיה ואכלה פרות מקרקע אחרת של בעלה שלש שנים, אפלו הכי לא הויא חזקה, שדרך האיש להניח לאשתו שתאכל בנכסיו אפלו בדבר שאין לה בו זכות: ולא לאב בנכסי הבן ולא לבן וכו'. לפי שהם כאפוטרופסים זה על זה: במה דברים אמורים. דאינה חזקה {כה}: במחזיק. בחזקה שיש עליה ערעור, שחברו טוען גזולה היא בידך: אבל הנותן מתנה. בפנינו {כו}, ואמר למקבל המתנה לך חזק וקנה, כל הנך דאמרינן לעיל במתניתין דאין להם חזקה, משעהחזיקו בשאר מקבלי מתנה, קנו, ואין הנותן יכול לחזור בו. והאשה שנתנה או שמכרה לבעלה נכסי מלוג שלה, משעהחזיק בהן הבעל קנה, ואינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי. דדוקא בנכסי צאן ברזל או בקרקע שיחד לה בעלה בכתבתה אמרינן שאין מכרה מכר ואין מתנתה מתנה מפני שיכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי, מפני שיש לבעלה שיכות בהן. אבל בנכסי מלוג שאין לבעלה בעקרון שום שיכות, אינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי. וכן האיש שמכר לאשתו מנכסיו, אם המעות שקנתה בהן האשה אותן נכסים לא היו טמונים אצלה, המכר קיים, ויהיו אותן הנכסים לאשה והבעל אוכל פרות. ואם היו אותן מעות טמונים אצלה, המכר בטל, דאמר, לגלויי זוזי שהיו טמונים אצלה אמרתי שאני מוכר לה: והאחין שחלקו. והחזיק כל אחד מהן {כח} בחלקו, אין יכולים לחזור והמחזיק בנכסי הגר. שמת ואין לו יורשים, וכל הקודם להחזיק בנכסיו זכה: נעל. שעשה דלת: וגדר. או שעשה חומה: ופרץ. או שפרץ בה פרצה {כט}:

פרק ג - משנה ד

משלשין ביניהם. כל כת יתן השליש. שהרי הן שלש כתות לשלש שנים: שלשה אחים. לכל שנה אח אחד ואחר עם האח, שאותו אחר מעיד עם כלן: הרי כאן שלש עדיות. דמאי דמסהיד האי לא מסהיד האי, ולכך עדותן פשרה: והו עדות אחת. לענן הזמה, שאם הוזמו משלשין ביניהן, ואין נעשים זוממין עד שיוזמו כלן {לג}:

שֵׁשׁ לָהֶם חֲזָקָה. אִם הִחֲזִיק בְּקֶרֶקַע חִבְרוֹ לְעִנְיָן זֶה שְׁלֹשׁ שָׁנִים הוּיָא חֲזָקָה: הִיָּה מְעַמִּיד בְּהִמָּתוֹ בְּחֶצֶר. הָאִי תִנָּא בְּחֶצֶר הַשְּׁתַּפִּים קָא מִירִי, דְּלֹא קִפְדִי אֶהְדְּדִי **[לח]** אֶהְעַמְדַת בְּהִמָּה וְכִיּוֹצֵא בָּהּ, וּמִשׁוּם הָכִי לֹא הוּיָא חֲזָקָה אֶפְלוּ כִּי הִחֲזִיק לְהָאִי מִלְתָּא שְׁלֹשׁ שָׁנִים: **אָבַל אִם עָשָׂה מְחֻצָּה וְכוּ'.** דְּבִכִּי הָאִי גּוֹנָא וְדָאִי קִפְדִי, אִי שְׁתִּיק לָהּ שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְלֹא מַחָה, וְדָאִי הוּיָא חֲזָקָה. וְרַבֵּינוּ מִשֶּׁה בַר מִימוֹנֵי פִרְשׁ, דְּבִשְׁתַּף דְּקִפִּיד אַעֲשִׂית מְחֻצָּה, אִם עָשָׂה שְׁתַּפּוּ מְחֻצָּה וְלֹא מַחָה לְאַלְתֵּר הוּיָא חֲזָקָה. אָבַל אֵינְשׁ דְּעֵלְמָא אָף עַל פִּי שְׁעָשָׂה מְחֻצָּה וְלֹא מַחָה לֹא הוּיָא חֲזָקָה **[לז]** עַד לְאַחַר שְׁלֹשׁ שָׁנִים **[לח]:**

הַמְרֻזָּב. צְנוּר קָטָן שְׁנוֹתָנִים אוֹתוֹ בְּסוּף צְנוּר הַגְּדוֹל הַהוּלֵף עַל פְּנֵי כָּל הַגָּג: **מְרֻזָּב.** מְקוּם שֶׁהִטְפָּה שֶׁל גִּשְׁמִים זָבָה מִמֶּנּוּ. מֵר, טְפָה. כְּמוֹ הֵן גּוֹלִים כְּמֵר מְדָלִי (וְשַׁעֲיָה מ): **אֵין לוֹ חֲזָקָה וַיֵּשׁ לְמִקְוָמוֹ חֲזָקָה.** אִם הִיָּה שֵׁם מְרֻזָּב וּבָא בְּעַל הַחֶצֶר לְעֶקְרוֹ לְגַמְרֵי שְׁלֹא יִשְׁפְּכוּ מִי הַגָּג לְתוֹךְ חֶצֶרוֹ, אֵינּוּ יָכוֹל, שְׁכַבֵּר יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה לְזֶה שְׁיִהְיוּ מִימֵי גָּגוֹ שׁוֹפְכִים דְּרָךְ אוֹתוֹ מְרֻזָּב. אָבַל אִם בָּא לְהַפְכוֹ, שְׁהִיָּה מִנַּח לְרוּחַ דְּרוּמֵי וּבָא לְתַת אוֹתוֹ לְרוּחַ צְפוֹנֵי, אֵין בְּעַל הַמְרֻזָּב יָכוֹל לְעַכֵּב עָלָיו, דְּלֹאוּ מִיַּד אֶפְסָדִיָּה, וְאֵין לוֹ חֲזָקָה שְׁיִהְיֶה תַמִּיד עוֹמֵד בְּרוּחַ זוֹ: **מִזְחִילָה.** צְנוּר גְּדוֹל הַמְחֲזִיק כָּל אַרְךְ הַגָּג. וְהוּי מִלְתָּא דְּקַבִּיעוּתָא, לְכַךְ יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה: **סֵלֶם הַמְצָרִי.** קָטָן **[מב]** וְאֵינּוּ קְבוּעֵ, וְלֹא קִפִּיד עָלֶיהָ אִם נוֹתֵן אוֹתוֹ לְתוֹךְ חֶצֶר חִבְרוֹ כְּדִי לְעֵלוֹת בּוֹ לְגָגוֹ וּלְשׁוּבְכוֹ, לְכַךְ אֵין לוֹ חֲזָקָה: **חֲלוֹן הַמְצָרִית.** חֲלוֹן קָטָן שְׁאֵין רֹאשׁוֹ שֶׁל אָדָם נִכְנָס בּוֹ: **אֵין לוֹ חֲזָקָה.** וְאִי בְּעִי בְּעַל הַחֶצֶר לְבָנוֹת כְּנָגֵד הַחֲלוֹן וּלְסַתְמוֹ, לֹא מְצִי בְּעַל הַחֲלוֹן לוֹמֵר כְּבֵר הַחֲזָקָתִי בּוֹ וְאֵינְךָ יָכוֹל לְסַתֵּם, דְּאָמַר לִיָּה הִיאָךְ, לֹא נִתְפַּיֶסְתִּי אֶלָּא לְפִי שְׁלֹא הִיָּה לִי בּוֹ הַזֶּק. וְאֶפְלוּ הָכִי אִי הוּוֹה בְּעִי מְעַקְרָא כְּשִׁפְתָּחוּ הוּי מְצִי מְעַכֵּב עָלָיו שְׁלֹא יִפְתָּחֵנוּ **[מג]**, וְאֶפְלוּ הִיָּה גְבוּהָ יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אַמּוֹת **[מד]**, דְּמְצִי אָמַר לִיָּה שְׁמָא תְּשִׁים סְפָסֶל סְמוּךְ לְחֲלוֹן וְתַבִּיט בִּי, וְאַחַר שֶׁהִנִּיחוּ נְמִי וּפְתַח, אֵין לוֹ חֲזָקָה: **וְלַצּוֹרִית יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה.** חֲלוֹן שְׁרֹאשׁוֹ שֶׁל אָדָם נִכְנָס בּוֹ, וְאֶפְלוּ הוּא לְמַעְלָה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת. אוֹ חֲלוֹן הָעִשׂוּי לְאוּרָה **[מה]**, וְאֶפְלוּ הוּא קָטָן מְאֹד. אוֹ חֲלוֹן שֶׁהוּא לְמַטָּה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת. כָּל אֶחָד מִשְׁלֹשָׁה חֲלוֹנוֹת הִלְלוּ אִם הִנִּיחוּ וּפְתַח, יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה וְשׁוּב אֵין יָכוֹל לְבָנוֹת כְּנָגְדוֹ וּלְסַתְמוֹ, דְּיֵשׁ חֲזָקָה לְנִזְקִין. חוּץ מְעַשֵּׂן וְאַבְקָא וּבֵית הַכֶּסֶא כְּלוּמַר רִיחַ רַע, שְׁאֵלוּ הַשְּׁלֹשָׁה אֵין לָהֶם חֲזָקָה אֶפְלוּ הַחֲזִיק בָּהֶם כְּפָה שָׁנִים. אָבַל הַזֶּק רֹאִיָּה יֵשׁ לָהּ חֲזָקָה **[מו]**. וְלֹא בְּעִי חֲזָקָה לְנִזְקִין שְׁלֹשׁ שָׁנִים, אֶלָּא מִכִּי קָאִי נִזְקָא כְּדִי שְׁיִוְכַל לוֹמַר לְנִזְקָא כְּבֵר יְדַעְתָּ בִּנְזָק וְלֹא

מחית, הוּיָא חֲזָקָה : מַלְבֵּן. בְּנִין מִבְּחוּץ כְּעִין מִשְׁקוּף מִלְמַעְלָה וְאַסְקוּפָה מִלְמַטָּה : זִיז. עֵץ אוֹ אֶבֶן הַיּוֹצֵא מִכְּתָלוֹ לְאֹוִיר חֲצַר חֲבֵרוֹ {מז}, אִם יֵשׁ בּוֹ טַפַּח אוֹ יוֹתֵר, יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה וְאִין יָכוֹל בְּעַל הַחֲצַר לְבָנוֹת כְּנִגְדּוֹ לְסַתֵּם הַזִּיז, מֵאַחַר שֶׁחֲחֲזִיק בּוֹ : וְיָכוֹל לְמַחוֹת בּוֹ. כְּשֶׁבֵּא בְּעַל הַכְּתָל לְהוֹצִיא הַזִּיז שְׂיֵשׁ בּוֹ טַפַּח אוֹ יוֹתֵר, יָכוֹל בְּעַל הַחֲצַר לְמַחוֹת בּוֹ שְׂלֵא יוֹצִיאֲנּוּ {מח} : פְּחוֹת מִטַּפַּח. לֹא הָוִי מִיַּדִּי דְקָבִיעוּתָא, לְכֹךְ לֹא הָוִי חֲזָקָה וְיָכוֹל לְבָנוֹת כְּנִגְדּוֹ וְלְסַתְּמוֹ, וְכִשְׁבֵּא בְּעַל הַכְּתָל לְהוֹצִיאֹ לְכַתְּחֻלָּה, אִין בְּעַל הַחֲצַר יָכוֹל לְעַכֵּב עָלָיו {מט} :

ז **פרק ג** - **משנה ז**

לְחֲצַר הַשְּׂתַפִּים. לְחֲצַר שְׂיֵשׁ לוֹ שְׂתַפּוֹת בָּהּ, וְכָל שְׂכָן לְחֲצַר חֲבֵרוֹ. מִשּׁוּם הַזֶּק רְאִיָּה : לָקַח בֵּית בְּחֲצַר אַחֲרָת. הַסְּמוּכָה לְחֲצַר זֶה שְׂיֵשׁ לוֹ בָּהּ שְׂתַפּוֹת. לֹא יִפְתַּח לוֹ פֶּתַח לְחֲצַר זֶה. שְׂמֵרָבָה עֲלֵיהֶם דְּרִיסַת הַרְגֵּל מִדִּירֵי אוֹתוֹ בֵּית {נ} : בּוֹנֵה חֲדָר לְפָנִים מִבֵּיתוֹ. שְׂאִינוֹ מוֹסִיף כְּלוּם אֶלָּא חוֹלֵק בֵּיתוֹ לְשָׁנִים. דְּבָלָאוּ הָכִי יָכוֹל לְמַלְאוֹת בֵּיתוֹ דִּיּוֹרִין אִם יִרְצֶה : פֶּתַח כְּנִגְדַּ פֶּתַח. דְּאָמַר קָרָא (בְּמִדְבָּר כד) וַיִּשָּׂא בַלְעָם אֶת עֵינָיו וַיִּרְא אֶת יִשְׂרָאֵל שׁוֹכֵן לְשִׁבְטָיו. מָה רָאָה, רָאָה שְׂלֵא הָיוּ פִתְחֵיהֶן מְכֻנָּיִם זֶה כְּנִגְדַּ זֶה {נד} : קֶטֶן לֹא יַעֲשֶׂנוּ גְדוֹל. דְּאָמַר לִיָּה בְּפִתְחָא זּוּטָא מְצִינָא לְאַצְטְנוּעֵי מִנְדָּ {נה}, בְּפִתְחָא רְבָא לֹא מְצִינָא לְאַצְטְנוּעֵי מִנְדָּ : אַחַד לֹא יַעֲשֶׂנוּ שְׁנַיִם. דְּאָמַר לִיָּה בְּחַד פִּתְחָא מְצִינָא לְאַצְטְנוּעֵי, בְּתַרִּי פִתְחֵי לֹא מְצִינָא לְאַצְטְנוּעֵי {נו} : אֲבָל פּוֹתַח הוּא לְרִשּׁוֹת הַרְבִּים. דְּאָמַר לִיָּה, סוּף סוּף קָא בְּעִית לְאַצְטְנוּעֵי מִבְּנֵי רִשּׁוֹת הַרְבִּים :

ח **פרק ג** - **משנה ח**

אִין עוֹשִׂין חָלַל תַּחַת רִשּׁוֹת הַרְבִּים. אֶפְלוּ קָבִיל עֲלֵיהּ כָּל הַזָּקָא דְּאִתִּי מִחֻמְתֵּיהּ. שְׂאִין בְּנֵי אָדָם רוֹצִים [לזִּיק וְלִירַד לְדִין] לְדוֹן עַל יַעֲסַק מְמוֹנָם : רְבִי אֱלִיעֶזֶר מַתִּיר. וּבְלָבַד שְׂיִכְסְנוּ בְּחֲזֵק כְּדִי שְׂתֵּהֵא עֲגָלָה מְהַלְכַת עָלָיו טְעוּנָה אֲבָנִים. וְלֹא חִישִׁינָן שְׂמָא לְיָמִים יִתְקַלְקַל הַכְּסוּי {סא}. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר : זִיזִין. רַהִיטִים קְטָנִים : גִּזְזִטְרָאוֹת. קוֹרוֹת גְּדוֹלוֹת. שְׂמָא יִכְשְׁלוּ בְּהוֹן בְּנֵי רִשּׁוֹת הַרְבִּים {סב} : כּוֹנֵס לְתוֹךְ שְׁלוֹ. שְׂמַכְנִיס בְּקַרְקַע שְׁלוֹ כְּשַׁעוֹר הוֹצֵאת הַזִּיזִין וּמוֹצִיא : הָרִי זֶה בְּחֲזִקְתָּהּ. דְּטוּעֲנִין לְלוֹקַח וְאִמְרִינָן שְׂמָא

פרק ד

פרק ד - משנה א

המוכר את הבית. היציע. כמין חדר שעושים סביבות כתלי הבית מבחוץ, כמו שהיה במקדש, דכתיב (מלכים א ו) והיציע התחתונה. ויש שעושים אותה בעבי הכתל. ואף על פי שפתוח לבית ותשמישו בתוכו, אפלו הכי אינו מכור. והוא דהוי ארבע אמות. אבל אי לא הוי ארבע אמות, לא חשיב, ונמכר עם הבית: **ולא את החדר שלפניו.** מן הבית. ואף על פי שהוא פתוח לבית ודריסתו עליו {א}: **בזמן שיש לו מעקה גבוה עשרה.** חשוב בפני עצמו ולא בטל לגבי בית: **רבי יהודה אומר וכו'.** ואין הלכה כרבי יהודה:

פרק ד - משנה ב

בור. חפירה בקרקע: **דיות.** בנגן של אבנים על גבי קרקע עשוי כעין בור {ג}: **אף על פי שכתב לו עמקא ורומא.** לא קנה בור ודיות, הואיל ותשמישו חלוק מן הבית, שאין עשויין אלא לשאב מים. עד שיכתב לו מארעית תהומא עד רום רקיעא: **וצריף.** המוכר: **לקח לו דרף.** מן הלוקח, לילך לבור ודיות. דמוכר בעין יפה הוא מוכר ולא שיר לעצמו כלום: **וחכמים אומרים אינו צריף.** דסברי מוכר בעין רעה הוא מוכר, וכשם הבית שיר לעצמו דרף שילך לבור ולדיות: **בזמן שאמר חוץ מאלו.** חוץ מבור ודיות, דתנאי שלא לצרף הוא ולאטפויי דרף קאתי {ה}: **מכרן לאחר.** מכר הבור ודיות לאחר, ושיר הבית לעצמו: **רבי עקיבא אומר אין הלוקח צריף לקח ממנו דרף.** דמוכר בעין יפה מוכר, וכשם מוכר לו הבור והדיות, דרף נמי מכר לו. והלכה כרבי עקיבא {ו}:

פרק ד - משנה ג

המוכר את הבית. סתם: **מכר את הדלת.** שכל תשמישי הבית הקבועים בו בכלל הבית הם: **אבל לא את המפתח.** דמידי דמטלטל הוא {ז}: **המכתשת.** הקבועה בקרקע: **האצטרבל.** עגול של עץ שעליו מעמידים הרחים. וקבוע הוא: **הקלת.** אפרקסת שעושים סביב לרחים לקבל הקמח הנטחן שלא יפל לארץ. ומטלטל הוא: **ולא את התנור ולא את הפירים.** דמטלטלים הם. ואית ספרים דגרסי, מכר תנור מכר פירים. ומירי בקבועים ומחברים בקרקע: **הרי כלם מכורים.** כל הני תשמישי דביתא. אבל שאר מאני תשמישתיה אינם מכורים, אפלו אמר וכל מה שבתוכה, לא רבה אלא תשמישים המיוחדים לבית כגון מפתח וקלת וכיוצא בהן:

פרק ד - משנה ד

מכר את הבתים. הפתוחים לחצר: **ובורות שיחים ומערות.** שבתוך הבתים. ואף על גב דהמוכר בית לא מכר בור שיח ומערה, לגבי חצר מיהא בטלים הן: **בין כף ובין כף.** אפלו אמר כל מה שבתוכה, לא מכר את המרחץ וכו'. דאינו בכלל חצר: **רבי אליעזר אומר וכו'.** ואין הלכה כרבי אליעזר:

פרק ד - משנה ה

מכר את היס. האבן שנותנים בתוכה הזיתים בשעת טחינתן: **הממל.** הרכב העליונה שבה מפרכים הזיתים: **הבתולות.** פלונסות של ארז שמעמידין בהם קורות בית הבד {יז}: **עכירין.** נסרים כבדים שנותנים על האמתחות ששמים בהם הזיתים הכתושים כדי לכבשן: **הגלגל.** שמגלגל האבן ומכביד על הזיתים הכתושים להוציא שממן:

פרק ד - משנה ו

הַנְּסָרִים. לוחות שְׁמֵשִׁימִין עֲלֵיהֶם הַבְּגָדִים : **הַסַּפְסָלִים.** שְׂיֹשְׁבִים עֲלֵיהֶם. וַיֵּשׁ גּוֹרְסִים סַפְלִים, שְׁנוֹתָנִים בָּהֶם מִיֵּם לְרַחֵץ : **וַיִּלְאוֹת.** מְסָדָּה כְּנָגֵד הַפֶּתַח. פְּרוֹשׁ אַחַר, אֶלּוֹנִטִית שְׁמֶסֶת־פָּגִין בָּהּ. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים סֶנֶר שְׁמֶכֶסִין בּוֹ הָעֶרְוָה כְּשִׂיּוֹשְׁבֵינוּ בַּמְּרַחֵץ : **מְגֵרוֹת שֶׁל מַיִם.** בְּרֻכּוֹת הַשׁוֹפְכוֹת מִיֵּם לַמְּרַחֵץ : **אוֹצְרוֹת שֶׁל עֵצִים.** שְׁמַחֲמִמִין בּוֹ הַמְּרַחֵץ :

פרק ז - משנה ז

מִכַּר בְּתִים. וְכָל שֶׁכֶן חֲצֵרוֹת שֶׁהוּן עֵקֶר הָעִיר : **בֵּית הַשְּׁלָחִין.** גְּנוֹת וּפְרָדִיסִין הַשִּׁיכִין לָעִיר **[יח]** : **אַבֵּל לֹא הַמְטַלְטֵלִין.** מֵאֲנִי תַשְׁמִי שְׁתָּא, כְּגוֹן מִפֶּתַח וְקֵלֶת וְכִיּוֹצֵא בָהֶן. וְכָל שֶׁכֶן שֶׁלֹּא מִכַּר חֲטִי וּשְׁעָרֵי : **הָרִי כָּלן מְכוּרִים.** אֶפְלוּ עֲבָדִים וּבְהֵמוֹת דְּמַטְלְטֵלֵי דְנִיְדֵי נִינְהוּ. וְכָל שֶׁכֶן חֲטִי וּשְׁעָרֵי דְהוּוּ מַטְלְטֵלֵי דְלֹא נִיְדֵי : **הַסְּנִטֵר.** הָעֶבֶד הַמְּמַנֶּה לְשֹׁמֵר הָעִיר **[כ]**. וְאִין הִלְכָה כְּרַבָּן שְׁמַעוֹן גְּמִלְיָאֵל :

פרק ד - משנה ח

הָאֲבָנִים שֶׁהֵם לְצַרְפָּה. לַעֲשׂוֹת גְּדֵר **[כא]** : **וְאֵת הַקְּנִים.** שְׁקוֹשְׁרִים בָּהֶם הַגְּפָנִים : **וְאֵת מַחְצַת הַקְּנִים.** קְנִים הַרְבֵּה גְּדֵלִים בְּקֶלַח אֶחָד, כְּשֶׁהִיא פְּחוּתָה מִבֵּית רִבַּע אֶזֶז הִיא בְּטֵלָה לְגַבֵּי הַשָּׂדֶה : **שׁוֹמְרָה.** סִפַּת שׁוֹמְרִים הַמְּחַבֵּרֶת לְקַרְקַע בְּטֵיט **[כג]** : **וְאֵת הַחֲרוֹב.** בְּבַחֲרוֹתוֹ שְׁעֵדִין לֹא הַרְכָּב. דְּכִשְׁמֹזְקִין מִתְגַּבֵּר וּמְרַכִּיבִין אוֹתוֹ וַיֵּשׁ לוֹ שֵׁם בְּפָנָי עֲצָמוּ וְלֹא בְּטִיל לְגַבֵּי שָׂדֶה : **וְאֵת בְּתוּלַת הַשְּׁקָמָה.** בְּבַחֲרוֹתָהּ קֵדָם שְׁחַתְכוּ עֲנָפֶיהָ. דְּכִשְׁמֹזְקִין קוֹצְצִים הָעֲנָפִים וּגְדֵלִין הַרְבֵּה בְּמִקוֹמָן וְקָרוֹי סֵדוֹן שְׁקָמָה :

לא מכר את מחצת הקנים וכו'. שפך אלה חשובים כשדה בפני עצמן [כה]:
לא מכר את הבור. אף על פי שמכר לו השדה אין אלו מכורים: וצריך
המוכר לקח לו דרך מן הלוקח. לבא לבור ולגת. דמוכר בעין יפה מוכר
כדפרישנא לעיל: נתן את כלו. ואפלו למאן דאמר מוכר בעין יפה מוכר
וצריך הלוקח לקח לו דרך היכא דמכר לו אחד מכל אלו ושיר השדה
לעצמו, דוקא במוכר אמרינן הכי, משום דהוה ליה ללוקח לאתנוויי
ולפרושי, וכיון דלא אתני איהו הוא דאפסיד, אבל גבי נותן שמקבל
המתנה מתבייש לומר לנותן פרש לי מה שאתה נותן לי, לא אמרינן מדלא
פרש איהו הוא דאפסיד, אלא אמרינן בעין יפה נתן ואין צריך מקבל
המתנה לקח לו דרך. וכן נמי כל הני דאמרינן לעיל לא מכר לפי שאינן
בכלל שדה, ואפלו הני דאינן בכלל כל מה שבתוכה כגון חרוב וסדן
השקמה ובור וגת, אם נתן השדה מתנה, נתן את כלו, משום דבעין יפה
יותר מדאי הוא נותן: זכו בשדה זכו בכלו. אפלו בור וגת ושוכד שבשדה.
מפני שכל אחד זוכה בשלו ומסתלק מחברו מכל וכל: החזיק בכלם. ואף
על גב דחרוב ושקמה [לא] לא בטילי לגבי שדה, הווי כשתי שדות ואין מצר
ביניהן, דאם החזיק באחת מהן קנה חברתה: הקדיש את כלם. דמקדיש
בעין יפה מקדיש: לא הקדיש אלא את החרוב. מכל הנד דאמרינן
במתניתין גבי מכר לא מכר, גבי הקדש נמי לא הקדיש, דדעת מקדיש
כדעת מוכר, לבד מחרוב המרכב וסדן השקמה, דאף על גב דבמכר לא
מכר, בהקדש קדישי. וטעמא, הואיל ומשדה הקדש קא ינקי [לב]:

המוכר את הספינה. סתם: מכר את התרן. עץ גבוה שתולין עליו את הנס.
והנס הוא כמין וילון שתולין בתרן לנגד הרוח: עוגין. ברזל שקושרין
אותו בחבל וזורקין אותו בעמק המים לעכב ולעגן הספינה: מנהיגים.
אלו המשוטות שבהם מוליכין הספינה למקום שרוצים: מרצופין.
אמתחות שנותנים בהם הסחורה: אנתיקי. הפרקמטיא שבתוך הספינה.
וכל הני דחשיב הכא דבמכר לא מכר, אם נתן והקדיש את הספינה לא

הווי הנדך בכלל המתנה וההקדש. ולא דמי לבור ודות וגת דפרקין דלעיל דכלהו מקרקעי נינהו ובטלי לגבי שדה [ב] לענין הקדש ומתנה, אבל הנדך לא בטלי כלל: **פרדות**. בהמות המושכות את הקרון. והוא שאין אדוקים בו [ד] בשעת המכירה. ואית דמפרשי פרדות, עצים הנפרדים מן העגלה שמושכים את העגלה בהם. והוא שלא יהיו קשורים בה בשעת המכירה: **צמד**. הוא העל שצומד ומחבר את השורים יחד: **אין הדמים ראיה**. והא דאמר דשתות קנה ומחזיר אונאה יותר משתות בטל מקח, הני מלי בכדי שהדעת טועה, דסביר הלוקח ששונה כף, והוי מקח טעות, אבל בכדי שאין הדעת טועה, כגון דקנה צמד ששונה זוז במאתים [ה], אמרינן במתנה נתנם לו ואין כאן בטול מקח. ואין הלכה כרבי יהודה:

פרק ה - משנה ב

לא מכר את פליו. בכלים העשויים לרכיבה כגון אכף ומרדעת, פלי עלמא לא פליגי דקנה אפלו אינם עליו בשעת מכירה [ו]. כי פליגי בכלים של משאוי, כגון שק ודיסקיא, תנא קמא סבר לא מכר הכלים של משאוי שעליו, ונחום המדי סבר מכר [ז] הכלים של משאוי שעליו. והלכה כתנא קמא, ולא קנה הכלים של משאוי ואפלו היו עליו בשעת מכירה: **חמורף זה**. משמע כמות שהוא עם פליו: **חמורף הוא**. הוי כשואל לו חמורף הוא, מכר אותו לי. והוי כמוכר חמור סתם, ואין פליו מכורים [ח] ואפלו הן עליו בשעת מכירה. ואין הלכה כרבי יהודה:

פרק ה - משנה ג

המוכר את החמור מכר את הסיוח. בנו של חמור [יג]. ובגמרא מוקי לה כגון שאמר לו חמור מניקה אני מוכר לך. דחלב האתון למאי מהני, אלא ודאי היא ובנה קאמר ליה. וסיפא דאמר פרה מניקה אני מוכר לך לא קנה את בנה, דפרה לחלבה עומדת, ופרה וחלבה קאמר ליה: **מכר אשפה**. מקום גבוה שלשה טפחים או יותר, או עמק שלשה טפחים או יותר, שרגיל להניח שם זבל בהמותיו: **מכר בור מכר מימיו**. מתניתין יחידאה היא, ופליגי רבנן עליה ואמרי מכר בור לא מכר מימיו. והלכה כפחכמים: **הלוקח פרות שובך**. מה שילדו היונים כל השנה [טו]: **מפריח**. הלוקח: **ברכה ראשונה**. וניחנה למוכר. וכל שני ולדות קרויין ברכה [טז]. ומניחן עם אפם כדי להיות לצותא לאפם שלא יברחו: **פרות פורת**. דבורים

הנולדים מן הפורת זאת השנה. נוטל הלוקח שלשה נחילים, שלשה חבורות מולדות הדבורים הראשונים היוצאים מן הפורת, ומכניסן לתוך הפורת שלו. שהראשונים הם חשובים, ואחרון אחרון גרוע. ומשם ואילך מסרס, כלומר נוטל אחת ומניח אחת [יז] למוכר, כדי שיגדלו ויתחברו עם האבות כדי שתתישב הפורת [יח]. וכן לעולם [יט]: חלות דבש. הדבש עם השענה יחד מערבים עשוי חלות חלות: מניח שתי חלות. שמתפרנסים הדבורים מהם כל ימות הגשמים [כב]: גרופיות. ענפים [כג]. וחוזר וצומח:

פרק ה - משנה ד

הקונה שני אילנות. סתמא, לא קנה קרקע כלל [כד] סביבותיו: הגדילו. הרחיבו הענפים: לא ישפה. לא יכרת [כה] אותם בעל הקרקע אף על פי שהצל שלהם מזיק לקרקע שלו, דכיון דאין לו קרקע לבעל האילנות הרי בעל הקרקע שעבד לו קרקעו לכל צרכו כל זמן שהם קימים: גזע. כל שהוא למעלה מן הארץ שרואה פני חמה: שרשין. כל שהן למטה מן הארץ: שלו. של בעל האילן. ולא שיניחנו שם ויגדל, דחישיןן שמא תגביה הקרקע עד שיתכסה האילן היוצא מן הגזע מקצתו בקרקע ויראו כשלשה אילנות [כו], ויאמר לו הלוקח שלשה אילנות מכרת לי ויש לי קרקע, אלא יקץ אותו וישרפנו: ואם מתו. שיבש האילן: אין לו קרקע. שיוכל לטע אחר במקומו: קנה קרקע. דחשיבי שדה האילן, וקנה בקרקע שיש בין אילן לאילן, ותחתיהו וחוצה להו כמלא אורה [כז] וסלו, כדי שיוכל לעמוד מלקט הפרות עם הסל שלו. והני מלי, כשיש בין אילן לאילן לא פחות מארבע אמות [כח] ולא יותר על שש עשרה אמה [כט], אז קנה בקרקע שבין אילן לאילן ותחתיהו וחוצה להו כדאמרן. אבל אם יש בין אילן לאילן פחות מארבע אמות או יותר משש עשרה אמה, לא קנה קרקע:

פרק ה - משנה ה

לא מכר את הרגלים. בתוספתא תניא, במה דברים אמורים, במקום שלא נהגו, אבל במקום שנהגו הכל כמנהג המדינה [לב]: מכר את הקנה. את הראה. ונקראת על שם הקנה שלה [לג]:

ארבע מדות. דינים חלוקים זה מזה: **מכר לו חטים יפות.** התנה עמו שיתן לו חטין יפות ונמצאו רעות, הוי כאונאה **{לה}**, ולכך יכול לחזר בו, מי שנתאנה בלבד, דהוא לוקח, אבל מוכר אינו יכול לחזר בו ואפלו הוקרו החטין הרבה: **אין אחד מהן יכול לחזר בו.** ואפלו הוקרו או הוזלו. ולא מצי לוקח למימר אני ליפות נתפונתי והאי דאמינא רעות משום דרע רע יאמר הקונה. וכן אפכא לא מצי מוכר למימר אני לרעות נתפונתי והאי דאמינא יפות דדרך המוכר לומר לרע טוב: **שחמתית.** אדמה. וכל חום **{בראשית ל}** מתרגמין שחום: **ונמצאת לבנה.** ואיכא דניחא ליה בהאי ואיכא דניחא ליה בהאי. וכל פהאי גונא הוי מקח טעות לשניהם ושניהם יכולים לחזר. דאלו ביפות ונמצאו רעות כלי עלמא ניחא להו ביפות: **יין ונמצא חמץ.** איכא דניחא ליה בחמרא ואיכא דניחא ליה בחלא **{לח}**:

משך. מרשות הרבים בסמטא או בתצר **{לט}** של שניהם, קנה. אבל משיכה ברשות הרבים לא מהניא: **אף על פי שלא מדד.** וכגון שפסק לו מתחלה הדמים בכך וכך יתן לו המדה. אבל לא פסק לו הדמים, אפלו מדד ומשך לא קנה, דלא סמכא דעתיהו, שהמוכר יכול להעלות הדמים כמו שרוצה, והקונה אומר איני קונה אלא בזול: **מדד.** המוכר ללוקח ברשות הרבים, אפלו בכליו של לוקח, לא קנה, שאין כליו של אדם קונים לו ברשות הרבים **{מ}**. ואם לוקח עצמו מדד, אפלו ברשות הרבים קנה בהגבהה: **אם היה פקח.** הלוקח: **שוכר את מקומו.** אם הוא ברשות בעלים **{מא}**. ומקומו קונה לו. ובמשאות גדולות אירי, דאין דרךן להגביה, לכך קני במשיכה: **עד שיטלטלנו.** הינו הגבהה **{מב}**. ואורחא דמלתא נקט, דדרך מגביה לטלטל ממקום למקום **{מג}**: **ואם היה מחבר לקרקע.** בגמרא מוקי לה כגון שאמר לו מוכר ללוקח לך ונפה לי קרקע כל שהוא וקני כל מה שעליה, דכיון ששכרו לעשות מלאכה בקרקע שלו ועשה בו מלאכה כל שהוא, קנה שכירותו, וקנה נמי אותו דבר שרוצה להקנות לו עם השכירות **{מד}**, לפיכך אם תלש כל שהוא קנה:

עד שלא נתמלאה המדה למוכר. במדה שאינה של שניהם מיירי [מז], והמשאיל השאילה לשניהם, והרי היא שאולה למוכר עד שימלאנה, ומשם ואילך היא שאולה ללוקח. לפיכך עד שלא נתמלאה המדה, שהכלי שאול למוכר, לא קנה לוקח, ומשנתמלאה המדה, שהכלי שאול ללוקח, קנה לוקח, שקנו לו כליו. ובסמטא מיירי או ברשות הלוקח [מח]: הנה סרסור ביניהם ונשברה החבית. והיתה החבית שלו: נשברה לסרסור. ולא אמרינן שלוחו של לוקח הוא [מט] ונשברה ללוקח: וחיב להטיף לו שלש טפין. המוכר ללוקח, מן הנדבק בדפני המדה לאחר שערה היין והשמן: הרפינה ומצה. הטה את המדה על צדה לאחר שערה השמן והיין והטיף שלש טפין, ונתאסף מצת המדה לשולי הכלי אל מקום אחד: הרי הוא של מוכר. שהרי נתאש הלוקח ממנו: והחונני אינו חיב להטיף שלש טפין. לפי שהוא טרוד, שמוכר כל שעה: רבי יהודה אומר. לא אמרו שחונני פטור מלהטיף שלש טפין, אלא ערב שבת עם חשכה. ואין הלכה כרבי יהודה:

השולח בנו. קטן אצל החונני ובידו פנדיון שהם שני אסרין, להביא לו באסר שמן ואסר אחד יתן לו, וכן עשה, ושבר התינוק את הצלוחית ונשפך השמן ואבד את האסר שנתן לו החונני: חונני חיב. בשמן ובצלוחית ובאסר. דלא שלח האב את בנו הקטן אל החונני אלא לאודועי ליה שהוא צריך לשמן, לא שישלח השמן על ידו. ובגמרא פריך, אמאי חיב החונני על הצלוחית, אבדה מדעת היא [נא]. שהרי הוא עצמו שלחה ביד בנו. ומשני, כגון שנטלה חונני למד בה שמן לאחרים, הלכך נעשה גזלן עליה וקמה ליה ברשותיה עד דמהדר לה למרה, ואף על גב דאחדרה לתינוק לא מפטר מנה: רבי יהודה פוטר שעל מנת פן שלחו. כי היכי דלשדר ליה חונני ביד בנו: שהוא פטור. מדמי צלוחית. ואין הלכה כרבי יהודה:

פרק ה - משנה י

הסיטון. סוחר שקונה הרבה בחד וחוזר ומוכר לחנונים מעט מעט: מקנה מדותיו. בשביל היין והשמן שנקרש בתוכם והמדה מתמעטת: ובעל הבית. שאינו מוכר תדיר פסיטון, מקנה פעם אחת בשנה: פעמים בשבת. שהחנוני אינו חיב להטיף שלש טפין כמו שחיב הסיטון ובעל הבית, ומשתיר בפלי ונדבק בו: וממחה. מקנה [נו] אבני משקלותיו ששוקל בהן דבר לח [נז]: על כל משקל ומשקל. כל פעם ששוקל מקנה [נח]:

פרק ה - משנה יא

וחיב להכריע טפח. ממשקל ליטרא ואילך [ס]. אבל פחות מליטרא אין צריך הכרע טפח [סא]: הנה שוקל עין בעין. כגון במקום שלא נהגו להכריע ומעמיד קנה המאזנים בשוה: נותן לו את גרומיו. הכרעותיו [סג]. לכל עשרה ליטרא מוסיף לו עשירית ליטרא, שהוא אחד למאה [סד] כשימכר בלח. וביבש מוסיף [הצי] עשירית ליטרא לכל עשרים ליטרא: למד בדקה. במדה קטנה: לא ימד בגסה. במדה גדולה. דהוי פסדא דלוקח, שאין נותן לו אלא הכרע אחד [סה] והיה צריך לתן לו הכרעות רבות: למחק. להסיר מה שעולה על שפת המדה: לא יגדש. ואף על פי שמוסיף לו בדמים [סז]: לא ימחק. ואף על פי שפוחת לו מן הדמים:

פרק ו

פרק ו - משנה א

המוכר פרות. סתם, ולא פרש לאכילה או לזריעה: אפלו זרע פשתן. דרבא קונים אותו לזריעה, מצי למימר אני לאכילה מכרתיו. דאין הולכין

בְּמִמּוֹן אַחַר הָרֵב **[א]** : רָבִן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר וְכוּ'. בְּגִמְרָא מוֹקֵי כְּלָה מִתְנִיתִין אֵלֶיבָּא דְרָבִן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. וְחִסּוּרֵי מַחְסָרָא וְהַכִּי קִתְנִי, אִפְלוּ זָרַע פְּשֵׁתָן אֵינּוּ חֵיב בְּאַחֲרֵייתָן, הָא זָרַעוּנִי גְנֵה שְׂאִינָן נֶאֱכָלִין חֵיב בְּאַחֲרֵייתָן, דְּבָרֵי רָבִן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. שְׂרָבִן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, זָרַעוּנִי גְנֵה שְׂאִינָן נֶאֱכָלִין חֵיב בְּאַחֲרֵייתָן, דְּהוּי מִקַּח טְעוּת, דְּנִדְאֵי לְזָרִיעָה זְבַנְיָהּוּ :

פרק ו - משנה ב

הַמְקַבֵּל פְּרוֹת. שְׁקֵנָה תְּבוּאָה מִחֲבֵרוֹ. הַלּוֹקֵחַ **[ג]** מְקַבֵּל עָלָיו רִבַּע טַנְפֹּת לְכָל סָאָה, דְּדָרְדָּר תְּבוּאָה בְּכָד. וְלֹא יוֹתֵר : **עֵשֶׂר מִתְּלָעוֹת.** אֲכוּלוֹת מִתּוֹלְעִים. לְכָל מֵאָה, דְּהִינּוּ אֶחָד מֵעֶשֶׂר **[ד]** : **קוֹסְסוֹת.** יֵין רַע **[ה]**. אִם הַמְרִתֵּף שֶׁל חֲבִיּוֹת גְּדוּלוֹת מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר חֲבִיּוֹת גְּדוּלוֹת. וְאִם הַמְרִתֵּף שֶׁל כְּדוֹת, מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר כְּדוֹת. וְדוֹקָא כְּשֶׁאִמַר מִרְתֵּף זֶה אֲנִי מוֹכֵר לָךְ, וְלִמְקַפָּה, כְּלוֹמַר לְשִׁים בְּתוֹךְ הַתְּבָשִׁיל. אֲבָל אִם אָמַר מִרְתֵּף שֶׁל יֵין אֲנִי מוֹכֵר לָךְ לְמַקְפָּה, צָרִיךְ לִתֵּן לוֹ יֵין שְׁכָלוֹ יָפָה. שְׂיִין שֶׁל מְקַפָּה צָרִיךְ שְׂיֵהִיָּהּ יָפָה וּמִתְקִים, שְׂאִין מְסַתְּפָקִים מִמֶּנּוּ אֵלָּא מְעַט מְעַט. וְאִם אָמַר סֵתָם יֵין **[ו]** אֲנִי מוֹכֵר לָךְ וְלֹא זָכַר לְמַקְפָּה, נוֹתֵן לוֹ יֵין בֵּינוּנִי הַנִּמְכָּר בְּחֲנוּת. וְאִם אָמַר מִרְתֵּף זֶה אֲנִי מוֹכֵר לָךְ וְלֹא הִזְכִּיר יֵין, אִפְלוּ כְּלוֹ חֲמֵץ, הִגִּיעוּ : **קִנְקְנִים בְּשָׂרוֹן.** בְּאֶרֶץ הַמִּישׁוֹר : **מְקַבֵּל עָלָיו עֵשֶׂר פִּיטְסִיאוֹת.** שְׂאִינָן מִבְּשָׁלוֹת כָּל צָרְכָן. וְהוּן שׁוֹאֲבוֹת הֵיִין וּמְזִיעוֹת אוֹתוֹ **[ז]** :

פרק ו - משנה ג

אֵינּוּ חֵיב. הַמוֹכֵר בְּאַחֲרֵייתוֹ. דְּבִשְׁעַת מְכִירָה יֵין הוּהוּ. וְדוֹקָא שְׁנַעֲשֶׂה חֲמֵץ בְּכָלֵיו דְּלוֹקֵחַ **[ח]**, דְּאֵי בְּכָלֵיו שֶׁל מוֹכֵר, מְצִי אָמַר לִיָּה הָא חֲמֵרָךְ וְהָא קִנְקְנָךְ, וְלֹא מְצִי מוֹכֵר אָמַר לִיָּה לָמָּה הִשְׁהִיתָ אוֹתוֹ בְּקִנְקְנִים כָּל כָּד, אֵת הוּא דְּאֶפְסַדְתָּ, דְּמְצִי הִיאָךְ אָמַר לִיָּה הָא מַעְקָרָא הוֹדְעִיתִךְ **[ט]** שְׁלֹא הִיָּה בְּדַעֲתִי לְהַסְתַּפֵּק מִן הֵיִין אֵלָּא מְעַט מְעַט : **וְאִם יָדוּעַ שְׂיִינוּ מִחֲמִיץ.** שְׂאִינּוּ מִתְקִים. וְאִידֵךְ אָמַר לִיָּה דְּלֹא בְּעֵי לֵיִין אֵלָּא לְמַקְפָּה וְלִשְׁהוֹתוֹ לְקַח מִמֶּנּוּ מְעַט מְעַט : **הֲרִי זֶה מִקַּח טְעוּת.** דְּהוּהוּ לִיָּה לְאוֹדוּעֵי שְׂאִין יֵינוּ מִתְקִים : **מִבְּשָׂם.** דְּרָכּוֹ לְהִתְקִים עַד עֲצָרָת. וּמִשָּׁם וְאֵילָךְ הַחֵם מְקַלְקְלוֹ : **וְיָשׁוּן.** אִם מְכַר לוֹ יֵין עַל מְנַת שְׁהוּא יָשׁוּן, נוֹתֵן לוֹ מִשָּׁל אֲשֶׁתְּקַד, מִן הַשְּׁנָה שְׁעֵבְרָה

פרק ו - משנה ד

בית חתנות לבנו. שֶׁדָּרָךְ אָדָם לַעֲשׂוֹת לְבָנוּ בֵּית כְּשֵׁנוּשָׂא אִשָּׁה: **בית אלמנות לבתו.** כְּשָׁמַת בַּעֲלָה וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ. אָבֵל בְּחַיֵּי בַעֲלָה הִיא אֶצֶל בַּעֲלָה, שְׂאִין דָּרָךְ חֲתָן לְדוֹר עִם חֲמִיו: **רפת בקור הוא זה.** וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹתוֹ גָּדוֹל יוֹתֵר: **בית קטן.** הַפְּחוּת שֶׁבְּבָתִּים הוּא שֶׁשׁ עַל שְׂמֹנֶה. וְהַמּוֹכֵר מְקוֹם לְחֻבְרוֹ סָתֵם לַעֲשׂוֹת לוֹ בֵּית צָרִיךְ שֶׁיְהִיָּה שֶׁשׁ עַל שְׂמֹנֶה: **גדול.** וְאִם פָּרַשׁ לַעֲשׂוֹת לוֹ בֵּית גָּדוֹל: **טרקלין.** עֲשׂוּי לְמוֹשָׁב שָׁרִים: **רומו כחצי ארפו וכחצי רחבו.** אֶכְלָהוּ קָאִי, דְּהֵינּוּ בְּבֵית קֶטָן רוּמוֹ שְׁבָעָה, וּבְבֵית גָּדוֹל תְּשַׁעָּה, וּטְרַקְלִין עֶשֶׂר: **ראיה לדבר היכל.** שֶׁהִיָּה אֶרְפוֹ אֶרְבָּעִים וָרַחֲבּוֹ עֶשְׂרִים וָרוּמוֹ שְׁלֹשִׁים {יח}, שֶׁהֵם חֲצֵי אֶרְפוֹ וָרַחֲבּוֹ: **הכל כבנין היכל.** אֵיכָא דְאָמְרֵי הָא דִּתְנֵן לְעִיל רוּמוֹ כְּחֲצֵי אֶרְפוֹ וְכְחֲצֵי רַחֲבּוֹ, רָאִיָּה לְדָבָר הַיְכָל, רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל קִתְּנֵי לָהּ, שֶׁרַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר הַכֹּל כְּבִנְיָן הַיְכָל. וְאֵיכָא דְאָמְרֵי רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל פְּלִיג אֶתְנָא קָמָא וְאֶתְמוּהִי קָא מִתְמָה, וְכִי הַכֹּל בּוֹנִים כְּבִנְיָן הַיְכָל, אִין הַדָּבָר תְּלוּי אֶלָּא בְּמִנְהַג הַמְּדִינָה:

פרק ו - משנה ה

בשעה שפני אדם נכנסים. בַּיּוֹם. וְלֹא שֶׁיִטְרִיחֵהוּ לַעֲמֹד בַּלְיָקָה: **זה עושה לו פותחת.** שֶׁלֹּא יִגְנַב בַּעַל הַבַּיִת מִמֵּי בּוֹרוֹ. וּבַעַל הַבַּיִת עוֹשֶׂה לוֹ פּוֹתַחַת אַחֲרֵת בְּאוֹתוֹ פֶּתַח הַפְּתוּחַ לְבוֹר, שֶׁלֹּא יוּכַל לְבֹא לְשֹׂאֵב בְּלֹא דַעַת בַּעַל הַבַּיִת, וְלֹא יִבֹּא לְעוֹלָם בְּבֵיתוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת אֶלָּא אִם כֵּן יִשְׁנֶנּוּ לְבַעַל הַבַּיִת בְּבֵיתוֹ. וּמִשׁוּם חֲשַׁד אִשְׁתּוֹ תִּקְנֵנוּ כֵּן {כ}:

פרק ו - משנה ו

מי שיש לו גנה. ונתרצה **כא** חיצון לתת לפנימי דרך באמצע שדהו **כב** :
לא יפנס מתוכה. דכיון דמזיקו הזק גדול שעובר באמצע שדהו, אנו סהדי
דלא נתרצה לו אלא לצרף גנה בלבד, ולא שיפנס לצרף תשמיש אחר :
והחיצון זרע. דכיון דבאמצע שדהו הוא, אנו סהדי דלא מחל לו הדרך
לגמרי ושללא יוכל הוא לזרעה : וזה וזה אין רשאי לזרעה. דכיון דמן הצד
הוא, להלן גרידא יחדוהו לו :

פרק ו - משנה ז

מי שהיתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו. שהחזיקו **כז** רבים לעבר
שם לעולם : ושללו לא הגיעו. ויש לרבים שני הדרכים. דקימא לן מצר
שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו **כח** : דרך היחיד. המוכר לחברו דרך
תוך שדהו צריך לתן לו ארבע אמות : דרך המלך אין לו שעור. שהמלך
פורץ גדר לפניו לעשות לו דרך : דרך הקבר. שנושאים המת לקברו, אין לו
שעור. תקנת חכמים היא, משום יקרא דמת. ולא שיכולים לפרץ גדר
כדרך המלך **כט**, אלא שיכולים המלוין את המת לעבר על גבי זרעים ואין
צריכים לנטות לכאן ולכאן : בית ארבעת קבין. הוא [שלשים ושלש אמות ושני
טפחים] רחב בארץ חמשים אמה. ומקום המעמד הוא שהיו עושים שבעה
מעמדות שבעה מושבות כשהיו חוזרין מלקבר המת, כנגד שבעה הבליים
שבתחלת ספר קהלת **לג** :

פרק ו - משנה ח

המקבל מחברו. בקבלת שיחפר לו קבר : ארבע אמות. רחב, ושש בארץ :
שמנה כוכין. שמנה קברים : שלשה מפאן שלשה מפאן. לשני צדדין של
ארץ המערה. ושנים כנגד הנכנס למערה. וכל קבר וקבר ארבע אמות ארץ
ורחב ששה טפחים ורום שבעה. נמצא בין כל קבר וקבר שמון הצדדים
אמה ומחצה. ובין השנים שמכנגד שתי אמות : הכל לפי הסלע. אם
המקום קשה אין המקבל חייב לחפר אלא שש אמות בארץ וארבע ברחב
כדברי תנא קמא. ואם המקום רך ותחוח חייב המקבל לחפר שש על שמנה
כדברי רבי שמעון. והלכה כתנא קמא :

פרק ז - משנה א

האומר לחברו בית כור עפר. מדת בית כור הוא חמשה ושבועים אֶלף אמה. שחצר המשכן היה בית סאתים, והיה מאה על חמשים, וכור שלשים סאין [א]: עפר. הראוי לזריעה משמע. אבל אם אמר בית כור סתם, או בית כור קרקע, אפלו היה פלו סלעים הגיעו, דשמא לבנות בית או למשטח ביה פרות בעי ליה: נקעים. בקעים עמקים או סלעים גבוהים עשרה. וכגון שרחבים ארבעה על ארבעה [ב], דהוי מקום חשוב [ג]: אין נמדדין עמה. וצריך שיתן לו בית כור שלם מקרקע חלק. שאין אדם רוצה לתן מעותיו במקום אחד ויראו לו פשנים ושלשה מקומות [ה]: כבית כור. משמע כמו שהיא, בין סלעים בין עפר [ו]:

פרק ז - משנה ב

מדה בחבל. כלומר בצמצום אני מוכר לך שדה זו שיש בה בית כור עפר, כמו שמודדים במדת החבל, לא פחות ולא יותר: פחת כל שהוא. שלא היה באותו שדה בית כור שלם, המקח קים, וינכה המוכר כפי הפחת: הותר. קרקע כלשהו על בית כור, יחזיר למוכר הקרקע שהותר או דמי הקרקע, כדמפרש ואזיל [ח]: אם אמר לו. מוכר ללוקח, בית כור עפר אני מוכר לך הן חסר הן יתר, בכך וכך דמים, ולא אמר לו מדה בחבל: אפלו פחת או הותר רבע קב. לכל סאה, דהינו שלשים רביעיות לבית כור, הגיעו. ומדתני תנא אפלו פחת רבע לסאה, ולא תני אפלו פחת שבעה קבין ומחצה לכור, שמעינן מנה דאפלו במכירה מעטת, כגון בית סאה אני מוכר לך הן חסר הן יתר, אם פחת רבע או הוסיף רבע, הגיעו. ואם אמר בית כור סתם, סתמא נמי כהן חסר הן יתר דמי [ט]: יותר מכאן. יותר מרבע לכל סאה אם הותר, יעשה חשבון, יחשב כמה הותר על בית כור וכמה שוין לפי חשבון שמכר את בית כור [י]: ולמה אמרו יחזיר לו מעות. שמו הדיו אין להחזיר לו אלא קרקע שהרי לא קנה הלוקח אלא בית כור בלבד. ולא תקנו חכמים שיתן לו מעות כנגד זה היתר, אלא ליפות כחו

שֶׁל מוֹכֵר, שֶׁלֹּא יִפְסִיד אוֹתוֹ קִרְקַע מֵעֵט דְּלֹא חֲזִי לִיהַ לְמִיּוֹדֵי: **שָׂאֵם שִׁיר**.
בְּבֵית כּוֹר שְׂדֵה בֵּית תְּשַׁעָה קִבִּין, דְּהִשְׁתָּא חֲזִי לִיהַ הַאי קִרְקַע, כְּדָאֲמַרְיִן
דְּרַי י"א, דְּבֵית תְּשַׁעָה קִבִּין חֲשׂוֹב לְהִיּוֹת נִקְרָא שְׂדֵה, אֲזִי אִין מְחִזִּיר לוֹ
מְעוֹת, אֲלֵא הַמוֹכֵר נוֹטֵל אֶת הַקִּרְקַע שְׁלוֹ. וְשִׁמְעִינָן מִמִּתְנִיתִין דְּשִׁבְעַת
קִבִּין וּמְחַצָּה לְכוֹר, שֶׁהוּא רְבַע הַקֵּב לְכָל סָאָה, הָוִי מְחִילָהּ. מִשְׁבַּעָה קִבִּין
וּמְחַצָּה עַד תְּשַׁעָה קִבִּין וְלֹא עַד בְּכָלֵל, יַעֲשֶׂה חֲשִׁבוֹן. תְּשַׁעָה קִבִּין אוֹ יוֹתֵר,
יִחֲזִיר קִרְקַע: **וְלֹא אֶת הָרְבַע**. הֵכִי קֵאָמַר **[יא]**, הֵיכָא דְאֲמַרְוּ יַעֲשֶׂה חֲשִׁבוֹן
אוֹ יִחֲזִיר קִרְקַע, לֹא אֶת הַמוֹתֵר בְּלִבְדּוֹ הוּא מְחִזִּיר, אֲלֵא גַם כָּל הַשְּׁלֵשִׁים
רְבִיעִיּוֹת שֶׁל בֵּית כּוֹר הֵייתָרִים הוּא מְחִזִּיר, דְּכִינּוֹן דְּאִיכָא קִרְקַע חֲשׂוֹב בִּין
הַכֵּל, לֹא מְחִיל מִיּוֹדֵי:

פרק ז - משנה ג

מְדָה בְּחֶבֶל וְכוּ'. הָאוֹמֵר לְחֻבְרוֹ שְׁתֵּי לְשׁוֹנוֹת הַלָּלוּ הַסּוֹתֵרִים זֶה אֶת זֶה,
מְדָה בְּחֶבֶל דְּמִשְׁמַע בְּצִמְצוּם, הֵן חֶסֶר הֵן יֵתֵר דְּמִשְׁמַע דְּלֹא קִפִּיד עַל מְעַט
פְּחוֹת אוֹ יוֹתֵר. בְּטַל לְשׁוֹן אַחֲרוֹן שֶׁהוּא הֵן חֶסֶר הֵן יֵתֵר, אֶת לְשׁוֹן רֵאשׁוֹן
שֶׁהוּא מְדָה בְּחֶבֶל. וְאֶפְלוּ פְּחוֹת רְבַע לְסָאָה אוֹ הוֹתֵיר רְבַע לְסָאָה, הִגִּיעוּ:
דְּבָרֵי בֶן נָנִס. דְּסָבִירָא לִיהַ תְּפּוּס לְשׁוֹן אַחֲרוֹן. וּפְלִיגִי רַבֵּנּוּ עֲלֵיהַ, וְאֲמַרִי
הַלֵּךְ אַחֵר פְּחוֹת שְׁבַלְשׁוֹנוֹת, בִּין רֵאשׁוֹן בִּין אַחֲרוֹן. דְּמִסְפָּקָא לְהוֹ אִי תְּפּוּס
לְשׁוֹן רֵאשׁוֹן אוֹ לְשׁוֹן אַחֲרוֹן, וְנוֹטֵל הַלּוֹקֵחַ כְּפָחוֹת שְׁבַשְׁעוֹרִין **[יב]**. וְהַלְכָה
כְּחֻכְמִים: **בְּסִימָנִיו וּבְמִצְרָיו.** אָמַר לוֹ בֵּית כּוֹר עֶפְרָא אֲנִי מוֹכֵר לָךְ בְּתוֹךְ
הַסִּימָנִים וְהַמִּצְרָים הָאֵלֶּה: **הֵכִי גִרְסִינָן פְּחוֹת מִשְׁתּוֹת הִגִּיעוּ עַד שְׁתּוֹת**
יִנְפָּה. וְהֵכִי פְּרוּשָׁא, אִם פְּחוֹת מִן הַבֵּית כּוֹר שְׁתּוֹת וְכָל שְׁכּוֹן פְּחוֹת מִשְׁתּוֹת,
הִגִּיעוּ **[יג]**. אָבֵל יוֹתֵר עַל שְׁתּוֹת וְלִמְטָה עַד שְׁתּוֹת וְלֹא שְׁתּוֹת בְּכָלֵל, יִנְפָּה
[יד]:

פרק ז - משנה ד

מִשְׁמָנִין בִּינֵיהֶן. רוֹאִין הַמְּקוֹם הַשָּׂמֶן שֶׁבְּשְׂדֵה זוֹ, וְנוֹטֵל אוֹתוֹ הַמוֹכֵר, דִּיד
לוֹקֵחַ עַל הַתְּחִתּוֹנָה. וּכְנָגְדוֹ נוֹתֵן לְלוֹקֵחַ מִן הַמְּקוֹם הַגְּרוּעַ כְּמוֹ שְׁשׂוּהַ
הַמְּקוֹם הַשָּׂמֶן **[יז]** שֶׁנֹּטֵל הַמוֹכֵר. דְּכִי קֵאָמַר לִיהַ חֲצִי שְׂדֵה אֲנִי מוֹכֵר לָךְ,
כְּדִי דְמִי חֲצִי שְׂדֵה קֵאָמַר לִיהַ. וְאִם הֵייתָה בֵּית מֵאָה אִמָּה בְּמֵאָה דִּינָרִין,
וְיֵשׁ בָּהּ שְׁלֹשִׁים אִמָּה מְקוֹם שָׂמֶן שְׁשׂוּהַ חֲמִשִּׁים דִּינָרִין, נוֹטֵלוֹ הַמוֹכֵר,
וְנוֹתֵן לְלוֹקֵחַ שְׁבַעִים אִמָּה מִן הַגְּרוּעַ בְּחֲמִשִּׁים דִּינָרִין. וְנִפְקָא מִנָּה, דְּרוּצָה

אָדָם בָּקֵב עֲדִית מִשְׁנֵי קִבּוּן זְבוּרִית, וְאָף עַל פִּי שְׂדָמִי שְׁנִיחַן שְׁוִין : חֲצִיָּה שְׁבָדְרוּם אֲנִי מוֹכֵר לָךְ. אֵין שְׁמִין כָּל הַשְּׂדָה כְּהִיא דְרִישָׁא, אֶלָּא שְׁמִין כְּמָה שְׁוֹה חֲצִי הַשְּׂדָה שְׁבָדְרוּם בֵּין טוֹב וּבֵין רַע, וּכְנָגְד מַה שְׁשׁוּה חֲצִיָּה שְׁבָדְרוּם נוֹתֵן לוֹ מוֹכֵר לְלוֹקַח בְּכָל רוּחַ [יז] שְׁיִרְצָה מִן הַגְּרוּעַ שְׁיֵשׁ לוֹ. דִּיז לֹקַח עַל הַתְּחַתּוֹנָה, וְשָׂמָא הָכִי קֹאֲמֵר לִיה, מַה שְׁשׁוּה חֲצִי שְׁבָדְרוּם אֲנִי מוֹכֵר לָךְ בְּקִרְקַע שְׁלִי בְּכָל מְקוֹם שְׁאֲרָצָה : וּמְקַבֵּל עֲלִיו. הַלֹּקַח, לְתַת מְקוֹם בְּחֲצִי שְׂדָה זֶה שְׁקִנָּה לְעִשׂוֹת גְּדֵר, וְחֲרִיץ וּבֵן חֲרִיץ, תִּירוּוְהוּ אַחוּרִי הַגְּדֵר מִבְּחוּץ [יח], כְּדִי שְׁלֵא תִּהְיָ חֲצִיָּה קוֹפְצָת וְנִכְנָסֶת בְּשְׂדָה. דְּאִי עֵבִיד חֲרִיץ וְלֹא עֵבִיד בֶּן חֲרִיץ, אִיזִי דְחֲרִיץ רוּחַ, נִכְנָסֶת בְּתוֹכוֹ [יט] וְקוֹפְצָת לְמַעַלָּה עַל שְׁפָתוֹ הַשְּׁנִי. וְאִי עֵבִיד בֶּן חֲרִיץ וְלֹא עֵבִיד חֲרִיץ, אִיזִי דְקִטִּין קִימָא אֲשַׁפְתָּא וְקִפְצָא [כ]. וְכִמָּה בֵּין חֲרִיץ לְבֵין בֶּן חֲרִיץ, טַפַּח :

ח

פרק

א

משנה

-

ח

פרק

יֵשׁ נוֹחֲלִין. יֵשׁ קְרוּבִים שְׁנוּחֲלִין אֶת קְרוּבֵיהֶם כְּשֶׁהֵם מְתִים. וְאָף כְּשֶׁמְתִים הֵם, מִנְחִילִין לָהֶם אֶת מְמוֹנָם : הָאֵב אֶת הַבְּנִים. דְּכִתִּיב (במדבר כז) אִישׁ כִּי יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ וְהֶעֱבַרְתָּם אֶת נַחֲלָתוֹ לְבִתּוֹ, בְּמְקוֹם בֵּת אִתָּה מְעַבִּיר נַחֲלָה מֵאֵב [ב], וְאִי אִתָּה מְעַבִּיר נַחֲלָה מִן הָאֵב בְּמְקוֹם אַחִין [ג] : וְהַבְּנִים אֶת הָאֵב. דְּכִתִּיב אִישׁ כִּי יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ, הָאֵ יֵשׁ לוֹ בֶּן, בֶּן קוֹדֵם : וְהָאִחִין מִן הָאֵב. דְּכִתִּיב (שם) מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וְיָרַשׁ אוֹתָהּ, וּמִשְׁפַּחַת אֵב קְרוּיָה מִשְׁפָּחָה, דְּכִתִּיב (שם א) לְמִשְׁפַּחוֹתֶם לְבֵית אֲבוֹתֶם : הָאִישׁ אֶת אִמּוֹ. דְּכִתִּיב (במדבר לז) וְכָל בֵּת יוֹרְשֶׁת נַחֲלָה מִמִּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל [ו], הִיאֲדָ בֵת יוֹרְשֶׁת שְׁנֵי מִטּוֹת. אֶלָּא זֹו שְׁאֲבִיָּה מִשְׁבֵּט אַחַד [ז] וְאִמָּה מִשְׁבֵּט אַחֵר, וְיָרַשְׁתָּן. וּמִדְּכִתִּיב מִטּוֹת [ח], הִקִּישׁ מִטָּה הָאֵם לְמִטָּה הָאֵב, מַה מִּטָּה הָאֵב בֶּן קוֹדֵם לְבֵת, אֶף מִטָּה הָאֵם בֶּן קוֹדֵם לְבֵת : וְהָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ. דְּכִתִּיב שְׂאָרוֹ, זֹו אִשְׁתּוֹ [ט]. וְקָרִינוּ הָכִי, וְיִתְתֶם אֶת נַחֲלַת שְׂאָרוֹ לוֹ, וְגוֹרְעִין וּמוֹסִיפִין וְדוֹרְשִׁין [י]. יָכוֹל אֶף הִיא תִירְשֶׁנוּ [יא] תִלְמוּד לומר וְיָרַשׁ אוֹתָהּ, הוּא יוֹרֵשׁ אוֹתָהּ וְאֵין הִיא יוֹרֵשֶׁת אוֹתוֹ :

כָּל הַקּוֹדֵם לְנַחֲלָה יוֹצֵא יָרְכוּ קוֹדְמִין. וְאִם אֵין יוֹצֵאֵי יָרְכוּ קִיָּמִין, חֲזָרָה
 נִחְלָתָן אֶצֶל הָאֵב. כִּי צָד, רְאוּבֵן שָׁמַת, חֲנוּךְ וּפְלוּא חֲצֵרוֹן וְכַרְמִי [בְּנִיּוֹ] יוֹרְשֵׁין
 אוֹתוֹ. וְאִם מֵת אֶחָד מִן הַבָּנִים קֹדֵם רְאוּבֵן, וְהָהוּא בֶן הַנִּיחַ בֶּן אוֹ בֵּת [אוֹ
 בֶן בֶּן אוֹ בֵּת בֶּן] אוֹ בֶּן בֵּת אוֹ בֵּת בֵּת] עַד מֵאָה דוֹרוֹת, יִירֶשׁ בְּמִקּוֹם אָבִיו בְּנִכְסֵי
 אָבִיו רְאוּבֵן, וְיִטַּל כְּאֶחָד מִבְּנֵי רְאוּבֵן. וְאִם אֵין לְרְאוּבֵן בָּנִים וְלֹא בְּנֵי בָנִים
 וְאָף לֹא בָנוֹת בָּנִים, אָז יוֹרְשׁוֹת בָּנוֹת רְאוּבֵן אֶת רְאוּבֵן. וְאִם אֵין לְרְאוּבֵן
 בָּנוֹת וְלֹא בְּנֵי בָנוֹת וְלֹא בָנוֹת בָּנוֹת עַד סוּף כָּל הַדּוֹרוֹת, אָז יִירֶשׁ יַעֲקֹב אֶת
 רְאוּבֵן בְּנוֹ. וְאִם אֵין יַעֲקֹב קָיָם, יִירֶשׁוּ אֶת רְאוּבֵן אַחֵיו בְּנֵי אָבִיו, שְׁמַעוֹן
 לְוִי וְיְהוּדָה [וְיוֹסֵף וּבְנֵימִין] וְכוּ'. וְאִם אֵינֶן קִיָּמִין, יִירֶשׁוּ אֶת רְאוּבֵן בְּנֵי שְׁמַעוֹן
 וְלְוִי וְכוּ'. וְאִם אֵין לָהֶם בָּנִים וְלֹא בְּנֵי בָנִים, יִירֶשׁוּ בְּנוֹתֵיהֶן אוֹ בְּנֵי בְּנוֹתֵיהֶן
 אוֹ בָנוֹת בְּנוֹתֵיהֶן. דְּבָכָל מְקוֹם הַזָּכָר וְיוֹרְשֵׁיו קוֹדְמִין לְנִקְבָּה [טו]. וְאִם
 מֵתוּ אַחֵיו שֶׁל רְאוּבֵן בְּלֹא זָרַע אוֹ שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ אַח מֵעוֹלָם, תִּירְשְׁנוּ אַחֹתוֹ
 דִּינָה בֵּת יַעֲקֹב אוֹ בְּנִיָּה אוֹ בְּנֵי בְּנִיָּה [אוֹ בְּנוֹתֵיהָ וּבָנוֹת בְּנוֹתֵיהָ] עַד סוּף הָעוֹלָם.
 וְאִם אֵין לְרְאוּבֵן אַחֹת וְלֹא זָרַע אַחֹת, תַּחֲזֹר יִרְשְׁתוּ לְאָבִי אָבִיו דְּהֵינּוּ
 לְיַצְחָק. וְאִם אֵין יַצְחָק קָיָם, תַּחֲזֹר יִרְשֶׁת רְאוּבֵן לְעֶשׂוֹ בֶּן יַצְחָק, שֶׁהוּא
 אַחֵי אָבִיו שֶׁל רְאוּבֵן. וְאִם אֵין עֶשׂוֹ קָיָם, תַּחֲזֹר יִרְשֶׁת רְאוּבֵן לְאֶלְיָפֶז בֶּן
 עֶשׂוֹ אוֹ לְבְנָיו וְלְבְנֵי בְנָיו אוֹ לְבָנוֹתֵיו וְלְבָנוֹת בְּנוֹתֵיו עַד סוּף כָּל הַדּוֹרוֹת.
 וְאִם אֵין אַחִים לְאָבִיו שֶׁל רְאוּבֵן וְלֹא מִבְּנֵי בְּנִיָּה, תַּחֲזֹר יִרְשֶׁת רְאוּבֵן
 לְאַחֹת אָבִיו אוֹ לְבְּנִיָּה וְלְבְּנֵי בְּנִיָּה אוֹ לְבָנוֹתֵיהָ עַל הַסֹּדֵר שְׁאֻמְרָנוּ. וְאִם
 אֵין לְאָבִיו שֶׁל רְאוּבֵן לֹא אַחִים וְלֹא בְּנֵי אַחִים וְלֹא אַחֹת וְלֹא בְּנֵי אַחֹת,
 תַּחֲזֹר יִרְשֶׁת רְאוּבֵן לְאַבְרָהָם אָבִי אָבִי אָבִיו. וְכֵן לְעוֹלָם עַד אֲדָם הָרֵאשׁוֹן:
הָאֵב קוֹדֵם. לְעוֹלָם לְאַחֵי הָאֵב [טז] וְלְבְּנֵיהֶם, [וְאַחֵי הָאֵב קוֹדְמִים לְאַחֹת הָאֵב],
 וְאַחֵי הָאֵב וְאַחֹת הָאֵב קוֹדְמִים [לְאַבְי הָאֵב. וְאַבִּי הָאֵב קוֹדֵם לְאַחֵי אָבִי הָאֵב. וְאַחֵי אָבִי
 הָאֵב וְאָף אַחֹתוֹ קוֹדְמִין] לְאַבְי אָבִי הָאֵב. וְכֵן לְעוֹלָם:

נָטְלוּ שְׁלֹשָׁה חֲלָקִים בְּנַחֲלָה. בְּנַחֲלַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְסָבַר הָאִי תִנָּא לְיוֹצֵאֵי
 מִצָּרִים נִתְחַלְקָה הָאֶרֶץ [יח], דְּכָתִיב (בַּמִּדְבָּר כו) לְשָׁמוֹת מִטּוֹת אַבּוֹתֵם יִנְחָלוּ.
 וְצִלְפַּחַד וְחִפְרָה אָבִיו שְׁנֵיהֶם נָטְלוּ חֶלֶק בְּאֶרֶץ, שְׁמִיּוֹצֵאֵי מִצָּרִים הָיוּ שְׁנֵיהֶם.
 וְנָטְלוּ בָנוֹת צִלְפַּחַד חֶלֶק אָבִיהֶם שֶׁהָיָה מְגִיעַ לוֹ בְּאֶרֶץ, וְחֶלֶק הַמְּגִיעַ לוֹ
 מִירְשַׁת חִפְרָה אָבִיו, וְחֶלֶק בְּכוֹרָתוֹ שֶׁהָיָה בְּכוֹר וְנוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם. וְאָף עַל פִּי
 שְׁעֵדִין לֹא יִרְשׁוּ אֶת הָאֶרֶץ וְאֵין הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּרֵאוּי לְבֹא לְאַחַר

פרק ח - משנה ד

אָחַד הֵבֵן וְאָחַד הִבֵּת בְּנִחְלָה. הָכִי קֹאֲמֵר, אָחַד הֵבֵן וְאָחַד הִבֵּת שְׁוִין בִּירְשֵׁת נְכָסֵי הָאֵם כְּבִירְשֵׁת נְכָסֵי הָאָב, וְאִין הִפְרֵשׁ בֵּין יְרֵשֵׁת נְכָסֵי הָאֵם לִירְשֵׁת נְכָסֵי הָאָב, אֶלָּא שֶׁהִבְכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּנִחְלָה הָאָב וְאִינוֹ נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּנִחְלָה הָאֵם :

פרק ח - משנה ה

לֹא אָמַר כְּלוּם. וְאִין יָכוֹל לְסַלְקוֹ מִן הִירְשָׁה אֶלָּא עַל יְדֵי שְׂיִתָּן בְּמִתְנָה נְכָסֵיו לְשָׂאֵר בְּנָיו : **עַל פִּיו**. מְשׁוּם דְּמִצְוַה מַחְמַת מִיתָה, וְשָׂכִיב מֵרַע דְּבָרֵיו כְּכַתוּבִים וְכַמְסוּרִים וְאִינוֹ צָרִיךְ קִנְיָן. מְשׁוּם הָכִי תָּנִי עַל פִּיו : **וְהַשְׁוִה לְהוֹן אֶת הַבְּכוֹר**. בְּלִשׁוֹן מִתְנָה : **דְּבָרֵיו קִיָּמִין**. וְאִין כָּאֵן מִתְנָה עַל מַה שֶּׁכְּתוּב בְּתוֹרָה {כד}, שֶׁיֵּשׁ כַּח בְּאֶדָם לְתוֹן מְמוֹנֵו בְּמִתְנָה לְכָל מִי שֶׁיִּרְצֶה : **וְאִם אָמַר מְשׁוּם יְרֵשָׁה**. וְאִם רִבָּה לְאָחַד וּמַעֲט לְאָחַד בְּתוֹרַת יְרֵשָׁה, שֶׁאָמַר פְּלוֹנִי בְּנִי יִירֵשׁ שְׂדֵה בֵּית כּוֹר, וּפְלוֹנִי ^[בְּנִין] יִירֵשׁ שְׂדֵה בֵּית לְתוֹד, וְעַל בְּנוֹ בְּכוֹר אָמַר שֶׁיִּירֵשׁ כְּשֶׁל חֲבֵרוֹ, לֹא אָמַר כְּלוּם, מִפְּנֵי שֶׁמִּתְנָה עַל מַה שֶּׁכְּתוּב בְּתוֹרָה : **כְּתוּב בֵּין בְּתַחֲלָה וְכוּ'**. תִּנְתָּן שְׂדֵה פְּלוֹנִית לְפְלוֹנִי וְיִירְשָׁנָה, זֶהוּ בְּתַחֲלָה. וְיִירְשָׁנָה וְתִנְתָּן לוֹ, זֶה הִיא בְּסוּף. יִירֵשׁ שְׂדֵה פְּלוֹנִית וְתִנְתָּן לוֹ וְיִירְשָׁנָה, זֶה הִיא מִתְנָה בְּאֶמְצַע : **אִם אָמַר עַל מִי שֶׁרְאוּ לִירְשׁוֹ**. כְּגוֹן עַל בֶּן בֵּין הַבְּנִים, וְעַל בֵּת בֵּין הַבָּנוֹת, פְּלוֹנִי יִירְשָׁנִי : **דְּבָרֵיו קִיָּמִין**. דְּכִתִּיב (דְּבָרִים כא) וְהָיָה בְּיוֹם הַנְּחִילוֹ אֶת בְּנָיו {כו}, הַתּוֹרָה נְתַנָּה רְשׁוּת לְאָב לְהַנְחִיל לַבְּנִים לְמִי שֶׁיִּרְצֶה. וּמוֹדָה רַבִּי יוֹחָנָן דְּעַל אַח בְּמִקּוּם בֵּת וְעַל בֵּת בְּמִקּוּם בֶּן, לֹא אָמַר כְּלוּם, שֶׁאִין הִבֵּת רְאוּיָה לִירֵשׁ בְּמִקּוּם בֶּן, וְלֹא הָאֵח בְּמִקּוּם בֵּת. וְכֵן מוֹדָה רַבִּי יוֹחָנָן, שֶׁאִם הַשְׁוִה אֶת הַבְּכוֹר לַבְּנִים לֹא אָמַר כְּלוּם, דְּכִתִּיב (שם) לֹא יוּכַל לְבַכֵּר וְכוּ'. וְהִלְכָה כְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה : **אִין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הִימָנוּ**. אִין לְחֲכָמִים נַחַת רוּחַ בְּמַעֲשָׂיו, וְאֶפְלוֹ אִין בְּנָיו נוֹחָגִים כְּשׁוֹרָה, דְּלָמָּא נְפִיק מְנִיחוֹ זְרַעָא מַעֲלִיא. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל :

זֶה בְּנֵי נֶאֱמָן. לְיֹרְשׁוֹ וְלִפְטֹר אֶת אִשְׁתּוֹ מִן הַיְבוּם: זֶה אַחֵי אֵינוֹ נֶאֱמָן. לְהוֹרִישׁוֹ עִם אָחִיו (כח), שֶׁהָרִי אֵינָן מְפִירִים אוֹתוֹ: וְנוֹטֵל עִמּוֹ בְּחֻלְקוֹ. כְּגוֹן אִם הֵם שְׁנֵי אַחִים לְבֵד הַסֶּפֶק, וַיֵּשׁ לָהֶם לְחֻלְקַ שְׁלֹשׁ שָׁדוֹת, זֶה נוֹטֵל שְׁדָה וּמְחַצָּה וְזֶה נוֹטֵל שְׁדָה וּמְחַצָּה, וְזֶה שֹׁמֵעִיד עַל הַסֶּפֶק שֶׁהוּא אָחִיו, נוֹתֵן לוֹ חֲצֵי הַשְּׁדָה, וְהָאֲחֵר אֵינוֹ נוֹתֵן לוֹ כְּלוּם, דְּאָמַר לִיהֵבָא רְאִיָּה וּשְׁקוּל: מֵת. הַסֶּפֶק: יַחְזְרוּ. אוֹתָן הַנִּכְסִים שֶׁנָּתַן לוֹ אָחִיו: לְמַקּוֹמָן. כְּלוּמַר לְמִי שֶׁנָּתַנְסָם לוֹ. אֲבָל שְׁאָר אַחִים אֵין יוֹרְשִׁים עִמּוֹ: נִפְלוּ לוֹ. לְסֶפֶק: נִכְסִים מִמָּקוֹם אַחֵר. בְּחִיּוֹ (כט). אוֹ קָנָה נִכְסִים וְעָכְשָׁיו מֵת: יִירָשׁוּ אָחִיו. שֶׁל זֶה שֶׁהָיָה מְעִיד שֶׁהוּא אָחִיו: עִמּוֹ. דְּהָא קָא מוּדִי לְהוּ שְׁאַחִיהֶם הוּא. וְהֵנִי מְלִי בְּדִלָּא כְּפָרוּ שְׁאָר הָאֲחִין לוֹמַר וְדַאי שְׁאֵינוֹ אָחִיהוֹ, אֶלָּא טוֹעֵנִים שְׁאֵינָן מְפִירִים אוֹתוֹ. אֲבָל אִם כְּפָרוּ בּוֹ שְׁאֵינוֹ אָחִיהֶם, לֹא יִירָשְׁנוּ אֶלָּא זֶה שֶׁהֵעִיד לוֹ בְּלֵבָד: דִּיתִיקִי. צְוֹאת שְׁכִיב מְרַע. וְלִשׁוֹן דִּיתִיקִי דָּא תְּהֵא לְמִיקָם וּלְמַהוּי: קְשׁוּרָה עַל יָרְכוֹ. דְּלִיכָא לְמִימַר אַחֵר כְּתָבָה וּנְתָנָה שָׁם, אֶפְלוּ הָכִי הָרִי זֹו אֵינָה כְּלוּם, שֶׁהָרִי לֹא גָמַר לְהַקְנוֹת אֶלָּא בְּקַבְּלַת הַשְּׁטָר, וְאֵין שְׁטָר לְאַחֵר מִיָּתָה:

צְרִיךְ שֶׁיִּכְתֹּב מֵהַיּוֹם וּלְאַחֵר מִיָּתָה. דְּמִשְׁמַע גּוֹף הַקָּרְקַע יְהֵא קְנוֹי לָךְ מֵהַיּוֹם, וְלֹא תֵאכֹל הַפְּרוֹת עַד לְאַחֵר מִיָּתָה (לג). וְאִם לֹא כָּתַב מֵהַיּוֹם, לֹא נָתַן לוֹ כְּלוּם, דְּאֵין מִתְּנָה לְאַחֵר מִיָּתָה: אֵינוֹ צְרִיךְ. לְכָתַב מֵהַיּוֹם. דְּכִיּוֹן שֶׁכָּתַב בְּשְׁטָר בְּכַף וְכַף בְּשַׁבַּת אָמַר לָנוּ פְּלוּנִי הוּוּ עָלֵי עֲדִים, זְמַנּוֹ שֶׁל שְׁטָר מוֹכִיחַ עָלָיו שֶׁמֵּאוֹתוֹ הַיּוֹם הִתְחִילָה הַמִּתְּנָה, דְּאֵי לֹא תִימָא הָכִי, זְמַן שֶׁנִּכְתַּב בְּשְׁטָר לְמָה נִכְתַּב. וְהִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי: לְאַחֵר מוֹתוֹ. מֵהַיּוֹם וּלְאַחֵר מִיָּתָה (לד): הָאֵב אֵינוֹ יָכוֹל לְמַפְר. בְּלֹא הֵבָן. שֶׁהַגּוֹף קְנוֹי לְבָן: וְהֵבָן אֵינוֹ יָכוֹל לְמַפְר. בְּלֹא הָאֵב. שֶׁהַפְּרוֹת קְנוֹיִין לְאֵב: מְכַר הָאֵב. סְתָמָא, מְכוּרִים הַפְּרוֹת לְלוֹקַח עַד שְׁיָמוּת הָאֵב (לה): מְכַר הֵבָן. בְּחִיּוֹ הָאֵב, אֵין לְלוֹקַח פְּרוֹת עַד שְׁיָמוּת הָאֵב: הָאֵב. שֶׁכָּתַב נִכְסָיו לְבָנוּ מֵהַיּוֹם וּלְאַחֵר מִיָּתָה: תּוֹלֵשׁ וּמֵאֲכִיל. הַפְּרוֹת לְמִי שֶׁיִּרְצָה בְּחִיּוֹ. אֲבָל מֵה שֶׁהֵנִיחַ בְּמַחְבֵּר בְּשַׁעַת מִיָּתָה אֵף עַל פִּי שְׁעוּמֵד לְתֵלֵשׁ הָרִי הוּוּ שֶׁל בְּנוֹ מְקַבֵּל הַמִּתְּנָה. אֲבָל הַכּוֹתֵב נִכְסָיו לְאַחֵר, אֶפְלוּ מֵה שֶׁהֵנִיחַ בְּמַחְבֵּר לְקָרְקַע בְּשַׁעַת מִיָּתָתוֹ הָרִי הוּא שֶׁל יוֹרְשִׁים, שֶׁדַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם קְרוּבָה אֶצֶל בְּנוֹ יוֹתֵר מֵאַחֵר: מִתְּפָרְנְסִין. לְבוּשׁ וְכִסּוּת. לְפִי שֶׁפָּרְנְסַת הַגְּדוּלִים מְרַבָּה מִפָּרְנְסַת הַקְּטָנִים: נְזוּנִים. אֲכִילָה

ושְׁתִּיחַ. לְפִי שְׁמִזּוֹנוֹת הַקְּטָנִים מְרַבִּים מִשָּׁל גְּדוֹלִים, שְׂאוּכָלִים פְּעָמִים רַבּוֹת וּמְפִאָּרִים, לְפִיכֶךָ הַקְּטָנִים מְעַכְבִּים עַל הַגְּדוֹלִים מְלֶהֱתַפְרִינֵס מִתְּפוּסַת הַבַּיִת, וְהַגְּדוֹלִים מְעַכְבִּין עַל הַקְּטָנִים מְלֶזְזוֹן, אֶלֶּא יִתְּפָרְנֵס וַיִּזּוֹן כָּל אֶחָד מִחֻלְקוֹ: **נִשְׂאוּ גְּדוֹלִים**. וְעָשׂוּ צָרְכֵי חֲפָה מִתְּפוּסַת הַבַּיִת לְאַחַר מִיתַת אָבִיהֶם: **יִשְׂאוּ גַם הַקְּטָנִים**. מִתְּפוּסַת הַבַּיִת: **וְאִם אָמְרוּ הַקְּטָנִים**. לְאַחַר מִיתַת אָבִיהֶם, הָרִי אָנּוּ נוֹשְׂאִים כְּדָרְךָ שְׁנִשְׂאֲתֶם אֲתֶם בְּחַיֵּי אָבִינוּ: **אִין שׁוּמְעִין לָהֶם**. אֶלֶּא מָה שְׁנַתָּן לָהֶם אָבִיהֶם בְּחַיָּו, נָתַן:

פרק ח - משנה ח

הַנִּיחַ בָּנוֹת. וְלֹא בָּנִים: **שֶׁהַבָּנוֹת נִזְוֹנוֹת מִן הַבָּנִים**. בְּתַנְאֵי כְּתָבָה. וְאִין בָּנוֹת קְטָנוֹת נִזְוֹנוֹת מִן הַגְּדוֹלוֹת. דְּבַמְקוֹם שְׂאִין בָּנִים יוֹרְשִׁים אִין הַבָּנוֹת אוֹכְלוֹת בְּתַנְאֵי כְּתָבָה, אֶלֶּא חוֹלְקוֹת בְּשׂוּה וְכָל אַחַת נִזְוֹנַת מִשְׁלָה:

פרק ט

פרק ט - משנה א

מִי שְׁמַת. שֶׁהַנְּכָסִים מְרַבִּים. כְּדִי שְׁיִזְוֹנוּ הַבָּנִים וְהַבָּנוֹת עַד שְׁיַבְגְּרוּ הַבָּנוֹת: **שֶׁהַנְּכָסִים מְעֻטִין**. שְׂאִין בְּהֶם כְּשַׁעוֹר זֶה: **בְּשִׁבִיל שְׂאֵנִי זְכָר הַפְּסֻדָּתִי**. בְּתַמִּיחָה. אֶלֶּא לֹא אֶפְסִיד, וְנִזְוֹן כְּלָנוּ יַחַד. וְאִין הִלְכָה כְּאֲדַמּוֹן. וְעָשׂוּ אֶלְמָנָה אֶצֶל הַבֵּת בְּנְכָסִים מְעֻטִים, כְּבֵת אֶצֶל הָאֲחִין, מָה בֵּת אֶצֶל הָאֲחִין הַבֵּת נִזְוֹנַת וְהַבָּנִים יִשְׂאָלוּ עַל הַפְּתָחִים, אִף אֶלְמָנָה אֶצֶל הַבֵּת הָאֶלְמָנָה נִזְוֹנַת וְהַבֵּת תִּשְׂאֵל עַל הַפְּתָחִים:

וּטְמֵטוּס. סִפֵּק זָכַר סִפֵּק נִקְבָּה: הַזְּכָרִים דּוֹחִין אוֹתוֹ אֶצֶל הַנְּקִבּוֹת. דְּאִמְרֵי לִיָּה אֵינִי רְאִיָּה דְזָכַר אֶת וְשִׁקּוּל: הַנְּקִבּוֹת דּוֹחוֹת אוֹתוֹ אֶצֶל הַזְּכָרִים. דְּאִמְרֵי לִיָּה אֵינִי רְאִיָּה דְנִקְבָּה אֶת וְתִזְוִן עִמָּנוּ: יִלְדָּה זָכָר נוֹטֵל מִנָּה. וְאִף עַל גַּב דְּקִימָא לֹן הַמְזִכָּה לְעֵבֶר לֹא קָנָה, הִכָּא בְּשָׂכִיב מֵרַע שְׂזִכָּה לְבָנוּ קָנָה, שְׂדַעְתּוֹ שֶׁל אָדָם קְרוּבָה אֶצֶל בְּנוֹ [ב]: יִלְדָּה זָכָר וְנִקְבָּה. תְּאוּמִים יַחַד [ד]: יִלְדָּה טְמֵטוּס אֵינוֹ נוֹטֵל. הָאִי מִתְּנִיתִין אֲדַחֲיָא לָהּ, וְהִלְכְתָּא שְׂטֵמֵטוּס נוֹטֵל בְּפָחוֹת שְׁבִשְׁנֵיהֶם [ה]: יוֹרֵשׁ אֶת הַכֹּל. דְּלֹא תִימָא בְּרִיָּה בְּפָנֵי עֲצָמָה הוּא וְלֹא בְּרִיָּה בְּרִיָּה הוּא, קַמְשִׁמְעָא לֹן:

הַשְּׁבִיחוּ גְדוֹלִים אֶת הַנְּכָסִים. בְּעוֹדוֹן בְּתַפּוּסַת הַבַּיִת: הַשְּׁבִיחוּ לְאִמְצָע. וְהִנֵּי מִלֵּי כְּשִׁשְׁבָּחוּ הַנְּכָסִים מִחֲמַת נְכָסִים עֲצָמוֹ, שְׁלֹא הוֹצִיאוּ מִשְׁלָהוֹן כְּלוּם אֶלָּא מִנְכָּסֵי אָבִיהוֹן שְׁכָרוּ פּוֹעֲלִים וְהַשְּׁבִיחוּ הַנְּכָסִים מִחֲמַת עֲצָמוֹן. אֲבָל אִם חָפְרוּ וְנָטְעוּ וְהוֹצִיאוּ מִשְׁלָהוֹן, מָה שֶׁהַשְּׁבִיחוּ הַשְּׁבִיחוּ לְעֲצָמוֹן: וְכֹן הָאִשָּׁה שֶׁהַשְּׁבִיחָהּ. בְּגִמְרָא מוֹקְמִינָן לָהּ בְּאִשָּׁה יוֹרֶשֶׁת. כְּגוֹן שֶׁנִּשְׂאָ רְאוּבֵן אֶת בֵּית שְׁמַעוֹן אַחִיו, וּמֵת בְּלֹא בָנִים, וּבְנֹת שְׁמַעוֹן אַחִיו יוֹרְשׁוֹת אוֹתוֹ, נִמְצְאָת אִשְׁתּוֹ שֶׁהִיא בֵּית שְׁמַעוֹן אַחִיו יוֹרֶשֶׁת אוֹתוֹ עִם שְׂאָר אַחִיוֹתֶיהָ, וְסִלְקָא דַּעְתָּךְ אִמִּינָא דְבַהּ הִיא הַנָּאָה דְנִפְיָק עֲלֶיהָ קָלָא שְׁשׁוֹלְטַת וּמִשְׁבַּחַת אִפְלוּ כִּי אִמְרָה רְאוּ מָה הִנִּיחַ לִי בְּעֵלֵי וְכוּי אִפְלוּ הִכִּי מַחְלָה וְרוּצָה שִׁיְהִיָּה הַשְּׁבִיחַ לְאִמְצָע, קַמְשִׁמְעָא לֹן דְּהַשְּׁבִיחָה לְעֲצָמָה [ח]:

שֶׁנֶּפֶל אֶחָד מֵהֶן לְאִמְנוֹת. לְעַבּוֹדַת הַמֶּלֶךְ. שְׂכֹן מְנַהֵג הַמֶּלֶךְ לְהַעֲמִיד מִכָּל בְּתֵי הָעִיר אָדָם אֶחָד לְמוֹכֵס חֹדֶשׁ אֶחָד אוֹ שְׁנֵי חֳדָשִׁים: נֶפֶל לְאִמְצָע. כָּל הָרוּחַ. מִפְּנֵי שְׁמִחַת אָבִיהֶם בְּאֵת לוֹ. אֲבָל אִם מִחֲמַת עֲצָמוֹ, מִפְּנֵי חֲרִיפוֹתוֹ וְחִשְׁבּוֹתוֹ וְחִקְמָתוֹ נִלְקַח לְעַבּוֹדַת הַמֶּלֶךְ [יא], מָה שֶׁהָרוּחִים הָרוּיִחַ לְעֲצָמוֹ: חָלָה וְנִתְרַפָּא. אִם חָלָה בְּאִנְס, כְּלוּמַר שְׁלֹא פָּשַׁע הוּא בְּעֲצָמוֹ, מִתְרַפָּא מִן הָאִמְצָע. אֲבָל אִם חָלָה מִצָּנִים פָּחִים וְכִיּוּצָא בָּהֶם [יב], דְּכַתִּיב בְּהוּ (מִשְׁלֵי כב) שׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ יִרְחַק מֵהֶם, בְּהָא אִמְרִינָן בְּמִתְנִיתִין דְּאֵינוֹ

מתרפא אלא משל עצמו: **שושבינות**. דרך שושבינות נוטל [יד] סעודה ודורון לחפה ואוכל עמו, וזה חוזר ועושה כן לזה גם כן כשישא אשה. ואם שלח האב שושבינות בסתם על יד אחד מבניו וחזרה השושבינות אחר כך לאחר שמת האב, חזרה לאמצע [טו], מפני שהיא כמלוה, שהרי נגבית בבית דין, שייכול המוליך שושבינות לחברו לחזר ולתבע ממנו בבית דין שיתן לו שושבינות כדרך שנתן לו. והוא שיהיו נשואי השני כנשואי הראשון, אם בתולה בתולה, ואם אלמנה אלמנה, ואם פרהסיא פרהסיא, ואם בצנעא בצנעא. שייכול השני לומר לראשון, איני עושה עמך אלא כדרך שעשית עמי: **אבל השולח לחברו כדי יין וכדי שמן**. בלא חפה. או אי נמי בחפה ואינו הולך לאכל עמו, אין זו שושבינות אלא מתנה, ואינה נגבית בבית דין:

פרק ט - משנה ה

השולח סבלונות. מנהג חתנים למחרת הקדושין שולחין לבית הארוסה תכשיטים ומיני מגדנות וכדי יין וכדי שמן, ופעמים הולך החתן ואוכל שם: **אינו נגבין**. אם מת הוא או מתה היא או שבא לגרשה. דמחמת חבת שמחת אכילה מחל. ודוקא שאכל בדינר, אבל אכל פחות מדינר לא מחל וגובה הסבלונות: **שלח סבלונות מרבים**. ואפלו מעטים, אם פרש על מנת שיבאו עמה לבית בעלה הרי אלו נגבין. ואורחא דמלתא נקט, שדרך הסבלונות ששולחין כדי שיבאו לבית בעלה להיות מרביין, ואותן ששולחין כדי שתתקשט בהן בבית אביה דרכן להיות מעטין:

פרק ט - משנה ו

ושיר קרקע כל שהוא. והוא הדין אם שיר לעצמו מטלטליו, מתנתו מתנה, ואם עמד אינו חוזר. והוא שקנו מידו על אותו מתנה, דמתנת שכיב מרע במקצת בעי קנין בין עמד בין לא עמד. ואם לא קנו מידו לא קנה מקבל המתנה אפלו מת השכיב מרע. ודוקא כשבא להקנות המתנה מחיים [יח]. אבל אם אמר יתנו לפלוני כך וכך אחר מותו אינו צריך קנין, ואפלו שיר לעצמו. ושכיב מרע שבא לתן מתנה מחיים, אם לא שיר לעצמו כלום ועמד, חוזר ואפלו קנו מידו. ומצוה מחמת מיתה דשמענא ליה דקאמר וי ליה דמית, לעולם חוזר, בין שיר בין לא שיר, ואפלו קנו מידו. ואם מת, קנה [כ] מקבל המתנה ואפלו בלא קנין: **לא כתב בה שכיב מרע**.

כד קציר ורמי בערסיה. ואף לא לשון מתנת בריא, כד הלך על רגלוהי בשוקא. ולא שיר פלום: הוא אומר שכיב מרע הייתי. וחוזרני בי. והלכה אומר בריא היית ולא תחזר: צריך להביא ראיה שהיה שכיב מרע. דבית השתא אזלינן, דהאידינא בריא הוא, ועליו להביא ראיה שהיה שכיב מרע בשעת המתנה: וחכמים אומרים. לא אזלינן בתר השתא אלא אמרינן המוציא מחברו עליו הראיה, ומקבל המתנה שבא להוציא מיד הנותן שהוא מחזק, עליו להביא ראיה ועדים שבריא היה באותה שעה. והלכה כחכמים:

פרק ט - משנה ז

רבי אליעזר אומר אחד בריא ואחד מספן. רבי אליעזר לית ליה דברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו, ואפלו מצוה מחמת מיתה [כב] סבירא ליה דאין מתנתו מתנה אלא בקנין, כמתנת בריא. ואין הלכה כרבי אליעזר: פביתני. תרגום רדידים פבנתא: תקברים אמם. כלומר אין מביאין ראיה מהם, שרשעים היו [כד], וקנסא קנסו רבנן לפנים לקיים לבת מתנת אמון, אף על פי שלא היה מן הדין: אבל לא בחל. אם חלק השכיב מרע נכסיו בחל: קל וחומר בחל. וכן הלכה דבין בחל בין בשבת דברי שכיב מרע ככתבי וכמסירי דמו [כז], ואין צריך קנין. ואם שאל שיקנו מידו, קונים ממנו בין בחל בין בשבת [כח], כדי שלא תטרף דעתו עליו:

פרק ט - משנה ח

יורשי האב אומרים הין מת ראשון. ואין בעל חוב יכול להפרע מנכסים אלו, שהרי לא זכה בהן הין מעולם: ובעלי החוב אומרים האב מת ראשון. ונפלו הנכסים שעה אחת לפני הין, והם משעבדים לכתבת אשה ובעלי חוב: בית שמאי אומרים יחלקו. דקסברי בית שמאי שטר העומד לגבות כגבוי דמי, ויורשי האב ובעלי חוב תרוניהו מחזקים הו, לפיכך יחלקו: ובית הלל אומרים. הנכסים בחזקת יורשים וכמחזקים דמו [לג] ובעל חוב בא להוציא מידם ועליו להביא ראיה שהאב מת תחלה:

האשה מתה תחלה. ואין ליורשי האשה כלום, שהרי הבעל מת אחרון וירש את אשתו: נכסים בחזקתו. נכסי צאן ברזל בחזקתו. ולא פרשו בית הלל אי בחזקת יורשי האשה שהיו שלה [לו], אי בחזקת יורשי הבעל שאחריותו עליו, הלכך נכסי צאן ברזל יחלקו: וכתבת אשה. שהם מנה מאתים ותוספת, נשארים בחזקת יורשי הבעל [לו]: ונכסים הנכנסים ויוצאים עמה. הם נכסי מלוג. שבשעה שהיא נכנסת נכנסים עמה וכשהיא יוצאת יוצאים עמה, אם פחתו פחתו לה ואם הותירו הותירו לה. אלו הם בחזקת יורשי האשה. נמצאו יורשי האשה נוטלים כל נכסי מלוג וחצי נכסי צאן ברזל:

נפל הבית עליו ועל אמו. ואין לה בן אחר אלא זה [לט]. יורשי הבן [מ] אומרים האשה מתה תחלה וירש הבן נכסיה ואנו יורשים הבן. ויורשי האשה ממשפחת בית אביה אומרים הבן מת תחלה ואנו יורשים את האשה: אלו ואלו מודים. בית שמאי ובית הלל: שייחלקו. דכיון ששניהם באים מכח ירשה הוי ספק וספק, ויחלקו. ולא דמי לנפל הבית עליו ועל אשתו, דהתם יש שני מיני נכסים, יש שהבעל מחזק ויש שהאשה מחזקת, אבל הכא הכל בחזקת האשה כיון שהיתה אלמנה, ושניהם באים מכח ירשה [מא] לירש הכל, הלכך יחלקו: מודה אני בזה. דלדברי בית הלל הכא נמי אמרינן נכסים בחזקתו, בחזקת יורשיה מן האב, שהרי בחייה משמת בעלה אחר שבט אביה [מג] היא מתיחסת, וממונה נמי בחייה הנה בחזקת שבט אביה. הלכך יורשיה מן האב יורשים אותה. והלכה כרבי עקיבא: על החלוקין אנו מצטערינן. כלומר, על מחלקת דלעיל דבית שמאי ובית הלל אנו מצטערים שלא השוו דעתן, ואתה אומר שגם בזה חלוקין ובאת לחלק על תנא קמא שאומר שהם שווין:

גט פשוט. שטר פשוט, כעין שלנו שאינן תפורים ומקשרין. וכל שטר קרוי גט: **עדין מתוכו**. מבפנים כעין שאנו עושים: **מקשר מאחוריו**. כותב שיטה אחת או שתיים וכורכן על החלק ותופר, ועד אחד חותם על הפרך מבחוץ [א], וחוזר וכותב שני שיטין או יותר מבפנים וכורכן על החלק, וחותם עד שני על הפרך מבחוץ, וכן עד שלישי. ותקנו רבנן גט מקשר, משום כהנים קפדנים שהיו כותבים גט פתאום לנשותיהם ומתחרטים ולא היו יכולין להחזירן, והתקינו להם גט מקשר שאינו נוח לכתב מהרה, שמא בתוך כך יתפייס. וכשם שתקנו מקשר בגט, כך תקנו בשאר שטרות, שלא חלקו חכמים: **שניהם פסולין**. שלא נעשו כתיקון חכמים: **שיכול לעשותו פשוט**. שאם יקרע התפירות ויפתח השטר יהיה פשוט: **רבן שמעון בן גמליאל אומר הכל כמנהג המדינה**. פלגתא דתנא קמא ורבן שמעון בן גמליאל באתרא דנהיגי בפשוט ובמקשר, ואמר ליה עבד לי מקשר, ואזיל ועבד ליה פשוט, או פשוט ועבד ליה מקשר, תנא קמא סבר מקפד קפיד ופסול. ורבן שמעון בן גמליאל סבר הואיל ומנהג המדינה בתרויהו, לא קפיד וכשר. והלכה כותנא קמא:

פשוט שכתוב בו עד אחד. הכי קאמר, כשם שפשוט שכתוב בו עד אחד פסול מדאורייתא, כך מקשר שכתוב בו שני עדים פסול מדאורייתא [ג]: **אין לו אלא עשרים**. ואף על גב דזוזים מאה, חמשה ועשרים סלעים הם, יד בעל השטר על התחתונה. והכי מפרשינן ליה לשטרך, מאה זוזים גרועים, שאינם שוין אלא עשרים סלעים: **אין לו אלא מנה**. עשרים וחמשה סלעים. דהכי מפרשינן לשטרך, מאה זוזין דאנון תלתין סלעים קלים וגרועים, שהם עשרים וחמשה מן הטובים: **ונמחק**. שנמחק המנין שכתב אחריו: **ומלמטה מאתים**. כשכופל את דבריו בשטר: **הכל הולך אחר התחתון**. ובלבד שלא יהיה כתוב בשיטה אחרונה [ז]: **למה כותבין את העליון**. הואיל ובסוף השטר חוזר וכופל, ואחריות ממון זה כך וכך קבלתי עלי:

כּוֹתְבֵין גִּט לְאִישׁ. וְחוֹתְמִין, וְהוּא יִגְרֵשׁ מִתִּי שְׂיִרְצָה, וְאָף עַל פִּי שְׂאִין אִשְׁתּוֹ עִמוֹ, שֶׁהָרִי הִיא מִתְגַּרְשֶׁת בְּעַל כְּרַחֵהּ: **וְשׁוֹבֵר לְאִשָּׁה.** שֶׁהִיא עוֹשֶׂה לְבַעֲלָהּ עַל כְּתֻבָּתָהּ, דְּחוּב הוּא לָהּ וְזִכּוּת לְבַעֲלָהּ, וְזִכּוּן לְאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו **[ט]**: **וּבִלְבַד שִׁיָּהָא מִכִּירָן.** שִׁיָּהָא הַסּוֹפֵר וְהַעֲדִים מִכִּירָן הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה, בֵּין בְּגִט בֵּין בְּשׁוֹבֵר **[י]**. שָׂאֵם אֵינוֹ מִכִּירָן, שְׂמָא יִכְתֹּב גִּט עַל שֵׁם אִשְׁתּוֹ אִישׁ אַחֵר שֶׁשָּׂמוֹ כְּשָׂמוֹ וְתוֹצִיא אוֹתוֹ הַגִּט אִשָּׁה שְׂאִינָהּ מִגְּרִשְׁתּוֹ בּוֹ. וְכֵן בְּשׁוֹבֵר: **וְהַלּוּה נֹתֵן שְׂכָר.** וְאֶפְלוּ הִיא עֶסְקָא דְּפִלְגָא מְלוּה וּפְלָגָא פְּקֻדוֹן, אֶפְלוּ הָכִי מִקְּבֵל הָעֶסְקָא הוּא נֹתֵן כָּל הַשְּׂכָר לְסוֹפֵר **[יד]**:

שְׂטָרֵי אַרִיסוֹת. הַיּוֹרֵד לְקַרְקַע לְעַבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ לְמַחְצָה לְשְׁלִישׁ וְלַרְבִּיעַ: **קְבֻלָּנוֹת.** בְּכֶךְ וְכֶךְ כּוֹרִין לְשָׁנָה, בֵּין עֲשֶׂתָהּ בֵּין לֹא עֲשֶׂתָהּ: **שְׂטָרֵי בְרוּרִין.** זֶה בּוֹרֵר לוֹ אֶחָד שְׂיָדוֹן לוֹ וְזֶה בּוֹרֵר לוֹ אֶחָד, וְכוֹתְבִין בְּכֹתֵב, פְּלוֹנִי בְּרַר דִּין פְּלוֹנִי וְטַעֲנוֹתָיו כֶּךְ וְכֶךְ, כֶּכֶּי שֶׁלֹּא יִהְיוּ חוֹזְרִים וְטוֹעֲנִים: **כּוֹתְבִים שְׁנַיִם.** לְכָל אֶחָד מִבְּעָלֵי דִינִים שְׂטָר בְּפָנָי עֲצֻמוֹ שִׁיָּהוּ טַעֲנוֹתָיו סְדוּרִים בּוֹ. וְאִין הִלְכָה כְּרָבּוֹן שְׂמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, אֶלָּא בְּשִׁטְר אֶחָד כּוֹתְבִין טַעֲנוֹת שֶׁל שְׁנֵי בְּעָלֵי דִינִים, וְשֶׁפְּלוֹנִי בְּרַר פְּלוֹנִי דִין שְׂיָדוֹן לוֹ וּפְלוֹנִי בְּרַר פְּלוֹנִי דִין אַחֵר שְׂיָדוֹן לוֹ:

וְהַשְּׁלִישׁ אֶת שְׂטָרוֹ. הַמְּלוּה וְהַלּוּה מְסָרוֹ הַשְּׂטָר בְּיַד שְׁלִישׁ. שְׂטָרַח הָיָה לָהֶם לְכֹתֵב שׁוֹבֵר וְסָמְכוֹ עַל הַשְּׁלִישׁ: **רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר יִתָּן.** דְּסָבִירָא לִיָּה אֲסַמְכָתָא קִנְיָא. הַמְּבַטִּיחַ לְחֻבְרוֹ דְּבָר עַל מְנַת שְׂיַעֲשֶׂה לוֹ דְּבָר לְעִתִּיד וְסוֹמֵךְ בְּלִבּוֹ בְּשַׁעַת הַתְּנָאִי שְׂיֻכַּל לְקַיָּים וְכִשְׁהִגִּיעַ הַזְּמַן אֵינוֹ יָכוֹל לְקַיָּים, זֶה קְרוּיָה אֲסַמְכָתָא, וְלְדַבְרֵי רַבִּי יוֹסִי קִנְיָא. וְלַעֲנִין פְּסַק הִלְכָה, אֲסַמְכָתָא לֹא קִנְיָא, אֶלָּא אִם כֵּן קִנְיָא מִיָּדוֹ בְּבֵית דִּין חָשׁוּב, וְהַתְּפִיס זְכוּיָתוֹ בְּאוֹתוֹ בֵּית דִּין שְׂמָסַר שְׂטָרוֹתָיו וְרָאִיָּתוֹ, וְאָמַר אִי לֹא אֶתִּינָא מִכָּאן וְעַד שְׁלִישִׁים

יוֹם לְבַטֵּלָן זְכוּיוֹתַי. וְרַבּוֹתַי מְפָרְשִׁים שְׁכַל בֵּית דִּין שֶׁבְקִיָּאִים וְיֹדְעִים בְּדִינֵי אֲסַמְכְתָּא נִקְרְאִים בֵּית דִּין חָשׁוּב לְעֵנְוֵן זֶה. אֲבָל הַרְמַבְּ"ם אֹמֵר שֶׁאֵין בֵּית דִּין חָשׁוּב אֶלָּא בֵּית דִּין הַסְמוּךְ בְּאַרְצָא יִשְׂרָאֵל:

פרק י - משנה ו

מִי שֶׁנִּמְחַק שְׁטֵר חוֹבוֹ. וַיֵּשׁ עֵדִים שָׂרְאוּ כְּשֶׁנִּמְחַק מֵעֲצָמוֹ אוֹ נִטְשָׁטֵשׁ עַל יְדֵי מַיִם: **מֵעַמִּיד עָלָיו עֵדִים**. שְׂיֹדְעִים מֵאִמְתִּי נִכְתָּב וּמָה הָיָה כְּתוּב בּוֹ, וְהוּן עוֹשִׂין לוֹ קִיּוּם בְּפָנֵי בֵּית דִּין וְכוּתְבִין לוֹ כֹּל מָה שֶׁהָיָה כְּתוּב בְּאוֹתוֹ שְׁטֵר: **יַחְלִיף**. יִקְרַע אוֹתוֹ שְׁטֵר וַיִּכְתְּבוּ לוֹ אַחַר כְּפִי הַחֲשֻׁבוֹן הַנֶּשְׁאָר: **נִמְצָא זֶה**. הַלּוֹה צָרִיךְ לְשָׁמֵר שׁוֹבְרוֹ מִן הַעֲכָבְרִים **[ל]**, שְׂאִם יֵאבֵד, יִגְבֶּה הַמְּלוֹה אֶת כָּל חוֹבוֹ: **אָמַר רַבִּי יוֹסִי וְכֵן יָפָה לוֹ**. לַמְּלוֹה, שֶׁיְהִי הַלּוֹה צָרִיךְ לְשָׁמֵר שׁוֹבְרוֹ וַיִּמְהַר לְפָרַע לוֹ, וְלֹא יִרַע כְּחוֹ שֶׁל מְלוֹה לְכַתֵּב שְׁטֵר אַחַר, שֶׁהָיָה זְמַן חוֹבוֹ מְקַדֵּם וַיֵּשׁוּב עִתָּהּ מֵאַחַר וְלֹא יוּכַל לְטָרֵף לְקוֹחוֹת אֶלָּא מִזְמַן הַשְׁטֵר הַשְּׂנִי. וְהִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי שְׁכוּתְבִין שׁוֹבֵר:

פרק יז - משנה ז

קח לך עבדים. שֶׁיַּחְמְמוּ לָךְ הַמְרָחֵף. דְּכִמּוֹ שֶׁהִנִּיחָה אֲבִינוּ כִּן תִּהְיֶה לְעוֹלָם. וְאִף עַל גַּב דְּאִית לָן בְּפָרֶק קַמָּא דְּבַמִּידֵי דְלִית בָּהּ דִּין חֲלָקָה יָכוֹל לְמִימַר גּוֹד אוֹ אֶגּוֹד, כְּלוּמַר מְכַר לִי חֲלָקָה אוֹ אֲנִי אֶמְכַר לָךְ חֲלָקִי, שְׂאֵנִי הֵכָא, שְׂאֵין הָעֵנִי יָכוֹל לֹאמַר אֶגּוֹד, שְׂאֵין לוֹ בְּמָה לְקַנּוֹת **[לא]**: **אֵינָן יְכוּלִין לְהוֹצִיא שְׁטֵר חוֹב זֶה עַל זֶה**. דְּכָל אֶחָד מֵהֶם יָכוֹל לְטַעַן זֶה הַשְׁטֵר שֶׁבִידֵךְ אֲנִי הַחֲזַרְתִּי לָךְ כְּשֶׁפָּרַעְתָּ לִי הַמַּעוֹת שֶׁהִלּוּיִתִּיךְ **[לג]**: **וְלֹא אַחַר יָכוֹל לְהוֹצִיא שְׁטֵר חוֹב עֲלֵיהֶם**. דְּכָל אֶחָד מֵצִי מִדְּחֵי לֵיהּ לְגַבֵּי חֲבֵרִיהּ: **יִשְׁלְשׁוּ**. יִכְתְּבֵם שֵׁם אָבִי אָבִיו: **וְאִם הֵיוּ מְשֻׁלְשִׁים**. שֶׁשְּׂמוֹתָן וּשְׂמוֹת אֲבוֹתֵיהֶן וְאֲבוֹת אֲבוֹתֵיהֶן שְׁוִין: **יִכְתְּבוּ סִימָן**. פְּלוּנִי, שֶׁהוּא גִיחּוֹר **[לה]** אוֹ אֶרֶךְ אוֹ גּוּץ. וְאִם הוּן שְׁוִין בְּסִימָנֵין, יִכְתְּבוּ כֵהֵן. אִם אֶחָד כֵהֵן וְאֶחָד יִשְׂרָאֵל: **נִמְצָא**. לְלוֹה אֶחָד שֵׁם שְׁנֵי שְׁטֵרוֹת מִשְׁתֵּי הַלּוֹאוֹת שֶׁלּוֹה מִמֶּנּוּ: **הַקְטָן אֵינוֹ פְּרוּעַ**. דְּשְׁטֵר אֶחָד בֵּין שְׁטֵרוֹתָיו קֹאמֵר, וְלֹא שְׁנַיִם: **לֹא יִפְרַע מִן הָעֵרֵב**. תִּחְלָה, עַד שֶׁיִּתְבַּע אֶת הַלּוֹה לְדִין וַיַּחֲבִיבוּ אוֹתוֹ בֵּית דִּין, וְאִם אֵין לוֹ מָה לְשַׁלֵּם אִזּוֹ יִפְרַע מִן הָעֵרֵב: **רַבֵּן שְׂמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אֹמֵר אִם יֵשׁ נִכְסִים לְלוֹה**. לֹא יִפְרַע מִן הָעֵרֵב. לֹא מִכָּל דִּתְנָא קַמָּא סָבַר אֶפְלוּ אִם יֵשׁ נִכְסִים לְלוֹה יִפְרַע מִן הָעֵרֵב, אֶלָּא מִתְנִיתִין חֲסוּרֵי מַחְסָרָא וְהָכִי קִתְנִי, הַמְּלוֹה אֶת חֲבֵרוֹ עַל

יְדֵי עָרֵב לֹא יִפְרַע מִן הָעָרֵב, וְאִם אָמַר עַל מְנַת שְׂאֵפְרַע מִמֵּי שְׂאֲרָצָה, יִפְרַע מִן הָעָרֵב. בְּמָה דְבָרִים אָמוּרִים, כְּשֵׁאִין נְכָסִים לְלוֹה [מ], אָבֵל יֵשׁ נְכָסִים לְלוֹה לֹא יִפְרַע מִן הָעָרֵב. וְקִבְלוֹ, אָף עַל פִּי שֵׁישׁ נְכָסִים לְלוֹה יִפְרַע מִן הַקִּבְלוֹ. רַבֵּן שְׂמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, אֶחָד עָרֵב וְאֶחָד קִבְלוֹ, אִם יֵשׁ נְכָסִים לְלוֹה לֹא יִפְרַע מֵהוּ. וְאִין הִלְכָה כְּרַבֵּן שְׂמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. עָרֵב, הוּא שְׂאוֹמֵר תָּן לוֹ וְאִנִּי עָרֵב. קִבְלוֹ, הוּא שְׂאוֹמֵר תָּן לוֹ וְאִנִּי נוֹתֵן לְךָ [מא]: **הָעָרֵב לְאִשָּׁה בְּכִתְבָתָּהּ**. וְאִין לְבַעַל נְכָסִים, וְצָרִיךְ הָעָרֵב לְפָרַע כְּתִבָתָּהּ, לֹא יִפְרַע הַכְּתִבָּה עַד שִׁידִירְנָה הַבַּעַל תַּחֲלָה הַנָּאָה עַל דַּעַת רַבִּים, נָדָר שְׂאִין לוֹ הַתְּרָה, שְׁלֹא יוּכַל לְהַחְזִיר אוֹתָהּ, דְּחִישִׁינָן שְׂמָא דַּעֲתוֹ לְהַחְזִירָה וְלֹאכֹל כְּתִבָתָּהּ לְאַחַר שְׂתַגְבִּינָה מִן הָעָרֵב. וְלַעֲנִין דִּינָא, עָרֵב דְּכִתְבָתָּהּ לֹא מְשַׁתְּעֵבֵד וְאִינוּ חַיִּב לְפָרַע, וְאִפְלוּ אִין לוֹ נְכָסִים לְבַעַל [מג]. מֵאִי טַעְמָא, דְּמַצִּינָה עֵבֵד וְלֹא מִיַּד חֲסָרָה [מד]. וְאִי עָרֵב כְּתִבָתָּהּ דְּבָרִיהּ הוּא, מְשַׁתְּעֵבֵד, דְּאִבָּא לְגַבִּיהּ בְּרִיהּ שְׂעֵבֵדֵי שְׂעֵבֵד נְפִשִׁיהּ. וְקִבְלוֹ דְּכִתְבָתָּהּ מְשַׁתְּעֵבֵד [מה], וְיִכּוּלָה הָאִשָּׁה שְׂתַתְּבַע מִמֶּנּוּ תַחֲלָה, וְאִפְלוּ יֵשׁ לוֹ נְכָסִים לְבַעַל. וְהוּא שִׁידִירְנָה הַבַּעַל הַנָּאָה תַחֲלָה עַל דַּעַת רַבִּים:

פרק י משנה ח

הַמְלוֹה אֶת חֲבֵרוֹ בְּשִׁטְר. אָף עַל פִּי שְׂאִין כְּתוּב בּוֹ אַחֲרֵינָהּ נְכָסִים גּוֹבָה מִנְּכָסִים מְשַׁעֲבָדִים, דְּקִימָא לָן אַחֲרֵינָהּ טַעוּת סוֹפֵר הוּא אִם לֹא כְּתוּב בְּשִׁטְר, וְהָרִי הוּא כְּאֵלוֹ נִכְתָּב: **הוּצִיא עֲלִיו כְּתָב יָדוֹ שֶׁהוּא חַיִּב לוֹ.** וְאִין שָׂם יְעוּת אַחַר: **גּוֹבָה מִנְּכָסִים בְּנֵי חוּרִין.** וְלֹא מִמְשַׁעֲבָדִים. דְּכִינּוֹן דְּאִין בּוֹ יְעִידִים לִית לִיהּ קְלָא וְלֹא יִדְעִי בֵּיהּ לְקוּחוֹת כִּי הִיכִי דְלִזְדָּהְרוּ: **אַחַר חֲתוּם שְׁטָרוֹת.** אַחַר שְׁחֲתָמוּ הָעֵדִים בְּשִׁטְר, כְּתָב אִנִּי פְלוֹנִי בְּרַ פְלוֹנִי עָרֵב: **גּוֹבָה.** מִן הָעָרֵב, מִבְּנֵי חוּרִין בְּלִבָּד. דְּכִינּוֹן דְּלֹא חֲתִימֵי סְהִדֵי עַל הָעָרְבוּת הוֹנֵא לָהּ מְלוֹה עַל פֶּה: **אָמַר לוֹ בֶּן נָנִס וְכוּ'.** דְּקִסְבֵּר כָּל עָרֵב שְׂאֲחַר מִתָּן מְעוֹת לֹא הוּי עָרֵב, שְׁלֹא עַל אָמוּנַת הָעָרֵב וְהַבְּטָחָתוֹ הַלְוָהוּ. וְאָף עַל פִּי שְׂקִלְס רַבִּי יִשְׂמַעֵאל אֶת בֶּן נָנִס, הִלְכָה כְּרַבִּי יִשְׂמַעֵאל. וְעָרֵב דְּלֹאֲחַר מִתָּן מְעוֹת בְּעֵי קִנְיָן, וְאִי לֹא לֹא מְשַׁתְּעֵבֵד [מז]. וְשִׁלְפִנִי מִתָּן מְעוֹת לֹא בְּעֵי קִנְיָן: